პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა შეერთდით!

ფასი 30 კაპ. სალიტერატურო გაზეთი

1934 წ. 20 აპრილი | საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველდღიური გაზეთი | № 8 (62)

ენის კულტურისათვის

საბჭოთა მწერლების საკავშირო საორგანიზაციო კომიტეტის III პლენუმი საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებაში განსაკუთრებულ ადგილს დაიჭერს. პლენუმმა მოგვცა ანალიზი ჩვენი ლიტერატურის ძირითადი პროცესების ამ უკანასკნელ პერიოდში, მე-17 პარტიულ ყრილობის გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით საბჭოთა ლიტერატურის წინაშე დასახა კონკრეტული ამოცანები და შეამოწმა საამზადისი მუშაობა პირველ საკავშირო ყრილობისათვის.

პლენუმმა გადაგვიშალა იმ მიღწევათა ვრცელი სურათი, რომელიც მოიპოვა საბჭოთა ლიტერატურამ საკ. კ. პ. (ბ) ცეკას 23 აპრილის ისტორიული გადაწყვეტილების საფუძველზე. ამ უკანასკნელ ხანებში გამოქვეყნდა მთელი რიგი ახალი ნაწარმოებები, რომლებიც იმის მაჩვენებელია, თუ როგორი სწრაფი ტემპით ვითარდება საბჭოთა ლიტერატურა, თუ როგორ იგი გადაიქცა საერთო პროლეტარული საქმის, გაშლილი სოციალისტური მშენებლობის განუყრელ, ორგანიულ ნაწილად. მაგრამ მიუხედავად ამ მიღწევებისა, საბჭოთა ლიტერატურა ჯერ კიდევ მაინც ვერ უსწორდება, ჩამორჩება ჩვენ დიად სოციალისტურ სინამდვილეს. საბჭოთა მწერლები ჯერ კიდევ ვერ დაუფლებიან იმ ოსტატობას, რომელიც შეეფერება და რომელსაც მოითხოვს ძლევამოსილი სოციალისტური მშენებლობის იდეები.

პლენუმმა მთელი სიგრძე-სიგანით დასვა საბჭოთა მწერლების წინაშე ხარისხისათვის, ოსტატობისათვის ბრძოლის ამოცანა. და ეს იმიტომ, რომ ნამდვილი მხატვრული ოსტატობის დაუფლება ჩვენი ლიტერატურის შემდგომი განვითარების აუცილებელ პირობას წარმოადგენს.

დიდი პროლეტარული მწერლის—მაქსიმ გორკის უკანასკნელი გამოსვლების დედააზრი სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ მან მთელი სიმკვეთრით გაამახვილა მხატვრული ოსტატობისათვის ბრძოლის საკითხზე საბჭოთა მწერლების ყურადღება. ადამიანთა შეგნებაში კაპიტალიზმის ნაშთების დაძლევა, საბჭოთა ლიტერატურის საპატიო ამოცანაა. განუზომელია მხატვრული სიტყვის მნიშვნელობა სოციალიზმის იმ დიადი შენობის აღმართვის საქმეში, რომელსაც მშრომელთა მილიონები ქმნიან. სწორედ ამით აიხსნება ჩვენი პარტიის განსაკუთრებული ყურადღება, მზრუნველობა ლიტერატურისადმი. შემთხვევითი არ არის ის ფაქტიც, რომ ჩვენი ლიტერატურული მოძრაობის ძირითადი ლოზუნგების და სახელმძღვანელო დებულებათა ფორმულირება ჩვენი პარტიის ბელადს ამხ. **სტალინს** ეკუთვნის. საკმარისია აქ გავიხსენოთ სოციალისტური რეალიზმის ის გენიალური განმარტება, რომელიც **მოგვცა ჩვენ** ამხ. **სტალინმა.**

საბჭოთა ლიტერატურის ასეთი დიდი დანიშნულება ავალებს **თვითეულ** საბჭოთა მწერალს **ღრმათ ჩაწვდეს** ჩვენ **სინამდვილეს, ყოველმხრივ** შეისწავლოს **მისი დამახასიათებელი** პროცესები, **წამყვანი ტენდენციები** და თავისი **სპეციფიური საშუალებებით** ასახოს **სოციალისტური** მშენებლობა ჩვენს **ქვეყანაში. პლენუმმა** ხაზგასმით აღნიშნა, მწერლის მიერ თავისი მასალის ღრმა შესწავლის აუცილებლობა. ჩვენ უნდა შევებრძოლოდ მასალის ნაუცბადევ, ზერელე დამუშავების ცდებს მთელ რიგ მწერალთა მიერ. ისე როგორც ჩვენი მუშაობის ყოველ დარგში, მწერლების წინაშეც პარტია აყენებს თავის საქმის ტექნიკის ყოველმხრივი, ღრმა დაუფლების ამოცანას.

ამასთან დაკავშირებით, როგორც ეს ამხ. **იუდინმა** აღნიშნა თავის მოხსენებაში, ჩვენ „სასტიკი ლაშქრობა უნდა ვაწარმოვოთ **„მოსაწყენი“** ლიტერატურის წინააღმდეგ“. გადაჭრით უნდა ითქვას, რომ იბეჭდება და იცემა ზოგჯერ ისეთი ნაწარმოებები, რომლებიც ვერავითარ შემთხვევაში ვერ აკმაყოფილებენ ჩვენი კულტურულად გაზრდილი მკითხველის მოთხოვნილებებს. „მოსაწყენი“ ლიტერატურის ავტორები, ხშირად „ხელსაყრელ“ მასალის დამუშავებას ჭიდებენ ხელს. და ეს „ხელსაყრელი მასალა“ კი მოცემულია მხატვრულის თვალსაზრისით მეტად მდარე ხარისხის ფორმებში. ხერელობის, დილეტანტიზმის წინააღმდეგ დაუნდობელი ბრძოლა, აი ის ლოზუნგები, რომელიც პლენუმმა წამოაყენა.

მეტად საინტერესოა აგრეთვე ზოგიერთ მწერლებში განმტკიცებული აზრი იმის შესახებ, თითქოს მხატვრული ლიტერატურა უნდა იყოს თავისი ხასიათით **პუბლიცისტური. ამ** შეხედულების მკაცრი კრიტიკა მოგვცა ამხ. **სტეცკიმ** თავის გამოსვლაში მწერალთა აქტივზე. ზოგიერთები ფიქრობენ, ამბობდა ამხ. სტეცკი, რომ იმისათვის, რომ თავის დროზე გამოვეხმაუროთ მიმდინარე პროცესებს, საჭიროა მათი უბრალო აღწერა, ფოტოგრაფიული გადმოცემა იმისი, რაც ჩვენში ხდება. ცხადია ეს გზა არ არის ნამდვილი მხატვრული შემოქმედების, ნამდვილი ხელოვნების გზა. ჩვენი სინამდვილის ღრმად შესწავლის მაგიერ, მისი წამყვანი ტენდენციების **გასხნის** მაგიერ, პასიური, ფოტოგრაფიული აღწერა, ზერელე მისვლა მოვლენებთან. სწორეთ ამით აიხსნება, **რომ** მთელი რიგი მწერლები თანამედროვე ადამიანებს გვიხატავენ, არა მათ კონკრეტულ მრავალსახიანობაში, **არამედ** როგორც სქემებს, როგორც ალეგორიულ ნიშნებს.

სოციალისტური **რეალიზმის** ძირითადი მოთხოვნაა, **რომ** ადამიანი მოცემული იყოს განზოგადოებული სახით, მაგრამ ამავე დროს მთელ მის კონკრეტულ მრავალფეროვანებაში.

განსაკუთრებული სიმწვავით დაისვა პლენუმზე ენის **კულტურის** საკითხები. ჩვენ მუშაობას საფუძვლად უნდა დაუდვათ ის სახელმძღვანელო დებულებები, რომელიც წამოაყენა მუშათა კლასის უდიდესმა მწერალმა **მაქსიმ გორკიმ** თავის წერილებში ენის შესახებ.

„ბრძოლა ენის სიწმინდისათვის, მისი აზრობრივ სიზუსტისათვის, სიმძაფრისათვის არის ბრძოლა კულტურის იარაღისათვის. რამდენად მძაფრია ეს იარაღი, მით უფრო იგი ძლევამოსილია. სწორედ ამიტომ ერთნი ყოველთვის მიისწრაფიან მოადუნონ ენა, მეორენი კი ამახვილებენ მას“ (მ. გორკი). ბრძოლა ენის კულტურისათვის მით უფრო აუცილებელია დღეს, როცა საბჭოთა ლიტერატურის წინაშე ხდგას საკითხი სოციალისტური სინამდვილიდან მისი ჩამორჩენის ლიკვიდაციის შესახებ. ჩვენ უნდა გავწმენდოთ ენა დიალექტიზმებიდან, პარაზიტული ელემენტებისაგან, ავტორის ენა ჟარგონისაგან.

მ. გორკის წერილები აყენებენ არა მარტო ენის საკითხებს, არამედ **მხატვრული** ფორმის, ოსტატობის, სწავლების საკითხებს. **შეცდომა იქნებოდა ენის საკითხების გარშემო რუსეთში გაშლილი დისკუსიის დედააზრი დაგვენახა მხოლოდ ენის დამახინჯების ცალკე შემთხვევების აღნუსხვაში, დამოუკიდებლად ოსტატობის, ხარისხისათვის ბრძოლის საკითხებისაგან, დაუკავშირებლად მხატვრულ ფორმასთან.** ცხადია დისკუსიის ამგვარი გზით წარმართვა არ იქნებოდა სწორი. ეს საკითხების გაუბრალოება იქნებოდა.

უნდა აღინიშნოს, რომ საქ. საბჭოთა მწერალთა კავშირის ხაზით დისკუსია ენის კულტურის პრობლემებზე, ბრძოლა ხარისხისათვის, ოსტატობისათვის ჯერ კიდევ არ გაშლილა. განსაკუთრებით ეს უნდა ითქვას „სალიტ. გაზეთზე“, რომელიც უსათუოდ დაგვიანებით იწყებს დისკუსიას ზემოთაღნიშნულ საკითხებზე. ჩვენი გადაუდებელი ამოცანაა, იმ მცირედროის განმავლობაში, რომელიც ჩვენ დაგვრჩა ყრილობამდე გავშალოთ მედგარი ბრძოლა ქართული ენის კულტურისათვის, ოსტატობისათვის, ხარისხისათვის, მეტი იდეურობისათვის. ეს ბრძოლა უნდა ვაწარმოოთ ბოლშევიკური თვითკრიტიკის საფუძველზე. **განურჩევლად „ავტორიტეტებისა“, „წამყვან“ მწერლებისა დაუნდობლად უნდა ვამხილოთ ენის დამახინჯების ფაქტები, მწერლის მიერ მასალის ზედაპირული შესწავლის, მხატვრული ფორმისადმი ყურადღების შესუსტების შემთხვევები.**

კრიტიკა ჩამორჩენილი უბანია ჩვენი ლიტერატურული მუშაობის. დაბალი თეორიული დონე, საკითხებისადმი ზედაპირული მიდგომა, აი რით ხასიათდება მთელ რიგ ჩვენ კრიტიკოსთა პროდუქცია. ჯგუფობრივი ბრძოლის ნაშთები თავის განსაკუთრებულ გამოხატულებას კრიტიკის დარგში პოულობს.

ჩვენი მუშაობის ამ სფეროში ჯერ კიდევ აქვს ადგილი „თავისი ადამიანების“ გადაჭარბებული ხოტბის ფაქტებს, ან ცდას თავისი „მოპირდაპირე“ მწერლის განადგურებისა. გადამჭრელი ბრძოლა უნდა გავშალოთ ასეთი „კრიტიკის“ წინააღმდეგ, რომელიც მწერლისადმი დახმარების, მასზე იდეური ზემოქმედების მაგიერ, აცდენს **მას სწორ** გზიდან, ახდენს უარყოფით ზეგავლენას.

„საბჭოთა ლიტერატურის მთელმა ფრონტმა, მხატვრული ნაწარმოების მაღალი დონისათვის, პროლეტარიატის მტრულ იდეოლოგიის წინააღმდეგ ბრძოლასთან ერთად, მაგრად უნდა მოკიდოს ხელი ოსტატობის, ნათელი, სურათოვანი და მდიდარი ენის პრობლემების გადაწყვეტას“ („პრავდა“ № 76).

უნდა დავრაზმოთ ყველა ჩვენი საუკეთესო ძალები, რათა ეს ამოცანა ქართულმა საბჭოთა მწერლობამ ღირსეულად გადაჭრას.

მხატვრული პროდუქციის და კრიტიკის ხარისხისათვის

5 აპრილს **მწერალთა კავშირის** პრეზიდიუმის **და მწერალთა აქტივის** გაფართოებულ სხდომაზე მოსმენილ იქნა ამხ. **დ. დემეტრაძის** მოხსენება საკავშირო ორგკომიტეტის მესამე პლენუმის შედეგების შესახებ.

— მესამე პლენუმი,—განაცხადა მომხსენებელმა,—იყო საბჭოთა ლიტერატურის მაღალი ხარისხისათვის და საღი კრიტიკისათვის ბრძოლის პლენუმი. როგორც მთავარმა მომხსენებელმა ამხ. **იუდინმა,** ისე კამათში გამოსულმა მწერლებმა ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ საბჭოთა მხატვრულ ნაწარმოებებში გატარებულ მოწინავე იდეებს ხშირად არ შეესაბამება მათი შესრულების ხარისხი; ზოგი საბჭოთა მწერალი ცდილობს გაიმარჯვოს არა ხარისხით, არამედ იმ კარგი მასალის ხარჯზე, რომელსაც საბჭოთა სინამდვილე იძლევა. ზოგი მწერალი არ სწავლობს ცხოვრებას, მიმდინარე სოციალისტურ მშენებლობას, მოქმედ ადამიანებს და ამიტომ ისინი იძლევიან არა ცოცხალ კონკრეტულ პირებს, არამედ ალეგორიულ განყენებულ ნიშნებს. ასეთი ნაწარმოებები არავის არაფერს აძლევს, იგი უეფექტო და გამოფფფფარია მკითხველ მასებისათვის, რომელთა გადიდებულ კულტურულ მოთხოვნილებებს ისინი ოდნავ ვერ აკმაყოფილებენ.

მაქსიმ გორკიმ მთელი სიმწვავით დასვა აგრეთვე სალიტერატურო ენის დაცვის საკითხი, რომელზედაც ყურადღება გაამახვილა აგრეთვე პლენუმმა, რატომ დგას ასე მწვავედ ეს საკითხი? იმიტომ, რომ ენა არ არის უბრალო ტექნიკის საკითხი, ენა კლასობრივი ბრძოლის ერთ-ერთი უძლიერესი იარაღია. რამდენათაც უფრო მკაფიო, სუფთა, დახვეწილი და სურათოვანია ენა, იმდენად იგი უფრო ძლიერია, იმდენად უფრო მახვილი და უფრო ძლიერი ზეგავლენის მოხდენია მკითხველ მასებზე. ენის სისუფთავეს ყოველგვარ გაუგებარ, ვულგარულ გამოთქმებისა, უხეში ბარბარიზმებისაგან ენის გაწმენდას მოითხოვდა ჯერ კიდევ ლენინი.

პლენუმზე დიდი კამათი და აზრთა გაცვლა-გამოცვლა გაიშალა საბჭოთა მხატვრული კრიტიკის მდგომარეობის გარშემო. მრავალი მაგალითი იქნა დასახელებული, თუ **რამდენად** ჩამორჩა საბჭოთა **მხატვრული** კრიტიკა არა მარტო საბჭოთა სინამდვილეს, არამედ საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებას. საბჭოთა კრიტიკა ვერ იძლევა მხატვრული პროდუქციის ყოველმხრივ მარქსისტულ-ლენინურ გაშუქებას, ვერ იძლევა იმიტომ, რომ იგი ჯერ კიდევ საკმაოდ შეიარაღებული არ არის პროლეტარული ფილოსოფიით, ღრმა მეცნიერული ცოდნით. ჩვენი პარტიის პრაქტიკული პოლიტიკის და ჩვენი სინამდვილის ყოვლმხრივი ცოდნით. თუმცა ჩვენი მხატვრული კრიტიკის ასეთი შეფასება ოდნავადაც არ ნიშნავს, იმას, რომ საბჭოთა კრიტიკას არაფერი გაეკეთებოს, რომ მას არ ქონდეს მიღწევები და არ ემჩნეოდეს წარმატება, ჩვენი კრიტიკის ასეთი გაბათილების ტენდენციები გამოიჩინა მწერალთა ერთმა ჯგუფმა პლენუმზე, კრიტიკა უმჯობესდება, მაგრამ ის, რაც გვაქვს, არ არის საკმაო. აუცილებელია მის უფრო მაღალ იდეურ-პრინციპიალურ სიმაღლეზე აყვანა, უნდა მოიპოს ცალმხრივი ჯგუფური მიდგომა ამა თუ იმ ავტორისა და ნაწარმოებისადმი. უნდა აღიკვეთოს ეგრეთწოდებული „კრიტიკა შეღავათებით“, კრიტიკამ მწერალს უნდა უთხრას გადედულად როგორც ნაკლი, ისე ღირსება. მისი ნაწარმოების, და შეფასება უნდა დამყარდეს არა თავის სუბიექტურ გემოვნებას, არამედ სწორ მეცნიერულ, ნამდვილ ლენინურ ანალიზს. ბოლო უნდა მოეღოს გადამეტებულ დაუსაბუთებელ ქებას, რომელსაც მწერლისათვის ვნების მეტი არაფერი მოაქვს, რადგან ისეთი მიდგომა განსაკუთრებით ახალგაზრდა მწერალს აკარგვინებს წონასწორობას და ხელს აღებინებს თავის თავზე მუშაობასა და თავის შემოქმედების წინსვლისათვის ბრძოლაზე.

საბჭოთა მხატვრული კრიტიკის საერთო ნაკლი დამახასიათებელია ჩვენი ქართული კრიტიკისათვის. ეს ნაკლი განსაკუთრებით მეღალეფდება იმ შემოქმედებითი დისკუსიების დროს, რომელსაც ჩვენ ვაწყობთ. დისპუტებზე ჩვენ ვერ ვიჩენთ საკმაო გამბედაობას და მიუდგომლობას. ჩვენს კრიტიკას ბევრი რამ აქვს გასაკეთებელი, პირველყოვლისა მან დაუნდობლად უნდა გამოამეღავნოს მიზეზები იმ ნაწარმოებთა „მხატვრული სისუსტისა, რომლებიც ე. წ. „მოსაწყენი ლიტერატურის“ კატეგორიას ეკუთვნიან. მან უნდა შეაფასოს ყოველი მხატვრული ფაქტი არა მარტო იმის მიხედვით, თუ რა თემატიურ მასალაზეა იგი აგებული და რა იდეებია შიგ გატარებული, არამედ იმის მიხედვითაც, თუ როგორ არის იგი მხატვრულად მოცემული. ამ ანგარიშს უდგენს დღეს საბჭოთა მხატვრული ლიტერატურა ჩვენს კრიტიკას და მან ეს ანგარიში, ყოველ მიზეზს გარეშე, უნდა გაანაღდოს.

ამხ. დ. დემეტრაძის მოხსენების გარშემო კამათმა გაცხოველებული ხასიათი მიიღო.

ილაპარაკეს ამხ. **გ. ბუხნიკაშვილმა, ს. კლდიაშვილმა, კ. ბობოხიძემ, სოლ. თავაძემ, სანდრო ეულმა, ბ. ულენტმა, ი. ლისაშვილმა** და **მალაქია ტოროშელიძემ.**

ამხ. მალაქია ტოროშელიძის სიტყვა

უკეთებს რა დასკვნებს ამხ. დემეტრაძის მოხსენების გარშემო გამართულ კამათს, ამხ. მალიქია ტოროშელიძე, აცხადებს რომ კამათი დაიტვირთა ჩვენებური წვრილმანი ამბებით და ნაწილობრივ დაიჩრდილა ის პრინციპიალური საკითხები, რომლებიც ორგკომიტეტის მესამე პლენუმზე იდგა. პლენუმმა,—განაგრძობს ამხ. მალაქია,—კიდევ ერთხელ გაამახვილა მწერლების ყურადღება ჯგუფობრივობის აღმოფხვრის საჭიროებაზე. რაშია საქმე? რატომ გრძელდება დღემდე ამაზე ლაპარაკი? იმიტომ, რომ ჯგუფობრიობის ნაშთები კიდევ არსებობს. მხოლოდ დეკლარაციები იმის შესახებ, რომ ჯგუფებს ვწლითო, საქმეს არ უშველის, ყველა მწერალმა თავისი პრაქტიკით უნდა დაამტკიცოს, რომ იგი ხელს იღებს ჯგუფობრიობაზე.

პლენუმზე დაისვა საკითხი მხატვრული ნაწარმოების ხარისხის გაუმჯობესებაზე. და ეს იმიტომ, რომ დღეს შეუძლებელია ჩვენი დიდი მუშაობის სწორი მხატვრული ასახვა, თუ მწერალი ზედმიწევნით არ იცნობს მას.

წინად მწერლის თემატიური არე შეზღუდული, მისი იდეური სფერო ვიწროდ შემოფარგლული იყო. დღეს ეგი მომავალ უკლასო საზოგადოების ბრძოლის, მისი დარაზმულობის, დისციპლინის და ნებისყოფის გამოძახილია. ამიტომ არის ჩვენთვის ძვირფასი სახელები: შმიდტი, ბობროვი, მოლოკოვი, ლიაპიდევსკი... ისინი ახალი ადამიანებია და გმირები ახალ საზოგადოებისა, ამიტომ სძგერდა ასეთ აღტაცებით მთელი კავშირის გული მათი თავდადებული ბრძოლის დროს. ამიტომ მიანიჭა ჩვენმა ქვეყანამ მათ საბჭოთა კავშირის გმირის სახელწოდება.

მეტად საპატიო და სასიქადულოა ეკუთვნოდე ისტორიაში განუმეორებელ ახალ საზოგადოებას, ეკუთვნოდე ასეთი დიადი ბრძოლით სავსე ეპოქას. **ა. ჟუთათელი.**

პროლეტარიატის დიქტატურა უძლეველია

ჩელიუსკინელების გადარჩენაში ყველაზე დიდ ყურადღებას იპყრობდა საბჭოთა ავიაცია. საბჭოთა მანქანებმა და მფრინავებმა აქ ისეთი გამოცდა დაიჭირეს, რომლის მაგვარს ევროპის სხვა ქვეყნები თავის ტექნიკის ისტორიაში ვერ ჩასწერენ.

მაგონდება ყველა პოლარული ექსპედიციები. კაპიტან ბერინგიდან დაწყებული ჩელიუსკინელებამდე.

მაგონდება ყველა ტრაგედიები ამ ბურუსისა და ყინულების სამეფოში დატრიალებულნი. მაგრამ ჩელიუსკინელებთან მათი შედარება შეუძლებელია.

საბჭოთა კავშირის გაქანებამ მთელ ქვეყნიერებას დაანახვა: პროლეტარიატის დიქტატურა, მისი ბელადის **სტალინის** ხელმძღვანელობით უძლეველია. **ბორის ჩხეიძე.**

კამანინი, მოლოკოვი, სლეპნევი.

ახალი კაცები

თქვენ შეეჭიდეთ სასტიკ ბუნებას,
რომ ყინულეთი გაგეპოთ ძალით.
რა გიტაცებდათ? დიდი რწმუნება:
უცნობი კუთხე გენახათ თვალით;
მეცნიერული კვლევა-ძიებით
გამოგერკვიათ მისი ავკარგი...
პირქუშ ბუნების შურისძიება
ვერ გაშინებდათ, საფრთხით ნაქარგი.

მოვარდა საფრთხე, როგორც გრიგალი,
მაგრამ გასტეხეთ გმირულ კვეთებით,
თუმც თქვენი გემი, დაურიდალი,
მსხვერპლი შეიქნა ყინულთ ქედების.
სიკვდილს თვალებში ბევრჯერ ჩახედეთ,
მაინც დაჩრდილეთ ბუნება მკაცრი,
და დაანახეთ ჩვენს მტრებს—თავხედებს—
თუ რის შემძლეა ახალი კაცი.
კაცობრიობას ჯერ არ უნახავს
მსგავსი სიმტკიცე, თავის განწირვა...
ნეტა მას, ვისაც გადაულახავს,
საფრთხე და ბედის მწარე დაცინვა!
ეს გამარჯვება თქვენ გერგოთ ბედათ
და საბჭოეთიც თქვენით გასალდა...
ვაშა იმ ხალხს და ვაშა იმ დედას,
ვინც თქვენისთანა გმირნი გაზარდა!!

ვარლამ რუხაძე.

ფოლადის არწივებს

მოზღვავებულ გრძნობებს სიტყვები ვერ უმკლავდებიან. უკანასკნელ მომენტამდის, სანამ ჩვენი სახელოვანი „ფოლადის არწივები“ თავიანთ ფრთებზე არ შეისხამდენ არქტიკის გმირებს, ჩვენს გულში ისეთივე ყინვა ისადგურებდა, როგორიც იმ შორეულ ჩრდილოეთის უბსკრულ ზღვაზე, სადაც ჩელიუსკინელები ორი თვის განმავლობაში ასე თავგანწირვით ებრძოდნენ ყინულოვან მთების მრისხანე შემოტევას. ჩვენმა მფრინავებმა უმაგალითო თავდადებით შესძლეს ჩელიუსკინელების გადარჩენა.

საბჭოთა ავიაციის გამარჯვება ეს არის ლახვარის ჩაცემა მტრის გულში.

უსაზღვროა ჩვენი სიხარული.

სანდრო ეული.

ყინულის რაინდებს

ასეთი მსოფლიო გამარჯვება კიდევ ზედმეტად ამტკიცებს თუ რა შეუძლიან ჩვენს მეცნიერებას და ტექნიკას.

ჩემი ჭახჭახა გრძნობით ბესალმები მარადიული ყინულების რაინდებს.

ი. გრიშაშვილი.

ვაჟკაცები

ორი თვის განმავლობაში მოხდა მთელი მსოფლიოს ფიქრების მღელვარე გადანაცვლება ჩრდილოეთისკენ. ასეთ ძლიერ მაგნიტს წარმოადგენდა ჩელიუსკინელების მოდრეიფე ბანაკი ყინულეთის მარადიულ სამფლობელოში.

ჩემში არ იწვევს შურს არავითარი ამ ცხოვრების მოსახიჭელი, საბჭოთა მფრინავებს კი აღტაცებასთან ერთად შურით შევსქერალ მენოხებოდა, რომ მათთან ერთად არ შემეძლო წილი დამედო უძლიერეს და უკეთილშობილეს თავგამოდებაში.

ისეთი გმირები, როგორც ლიაპიდევსკი, მოლოკოვი, დორონინი, ვოდოპიანოვი, სლეპნიოვი, კამანინი — ახალ რწმენასა და ენტუზიაზმს ქმნიან მათ წარმომშობ ას-სამოც მილიონიან მშრომელთა ქვეყანაში.

მათ დაიმსახურეს მთელი მსოფლიოს ყურადღება, მთელი მშრომელი კაცობრიობის აღტაცება და სიყვარული.

ამის შემდეგ მათ სიამაყით შეუძლიათ ატარონ თავიანთ უკეთილშობილეს ვაჟკაცობით ახლად გამოჭედილი სახელწოდება **„საბჭოთა კავშირის გმირებისა“.**

ლევ მეტრეველი.

ამხ. სანდრო ეულის 25 წ. იუბილე

საბჭოთა მწერლების ერთი ჯგუფის წინადადების თანახმად, საბჭოთა მწერლების კავშირის პრეზიდიუმმა დაადგინა მოაწყოს პოეტ **სანდრო ეულის** 25 წლის რევოლუციური და ლიტერატურული მოღვაწეობის აღსანიშნავი იუბილე.

იუბილე დანიშნულია მიმდინარე წლის 20 მაისისათვის.

არჩეულ იქნა საიუბილეო კომისია შემდეგი შემადგენლობით: ამხ. **მალ. ტოროშელიძე** (თავმჯდომარე), **გ. ბუხნიკაშვილი,** (პ.-მგ. **მდივანი**), **გ. ყურულაშვილი, კ. ორაგველიძე, კ. გორდელაძე, ბ. მაჩაიძე, გ. სტურუა, ლ. ალნიაშვილი, ალ. ახმეტელი, აკ. აკოპიანი, უშ. ჩხეიძე, გ. გიორგობიანი, გ. მუშიშვილი, ბ. ბიბინეიშვილი, ა. დუდუჩავა, ბ. ულენტი, ტ. ტაბიძე, მ. ჯავახიშვილი, პ. მიროტაძე, ბ. ბუაჩიძე, გ. ქუჩიშვილი, ჩერმენ, ჩაბმა, ი. ლისაშვილი, პ. ჩხიკვაძე, ნ. ლორთქიფანიძე, ს. თალაკვაძე, ჯავადოვი, ალაზანი, შ. რადიანი, გ. ტაბიძე, ს. თოდრია, დ. დემეტრაძე.**

მეურვალე სალამი საბჭოთა კავშირის გმირებს

არქტიკის გმირებს

გმირების ამბავს ვკითხულობდით
მუდამ-დღე თრთოლვით,
ჩვენ სიზმარშიაც გვაწვალებდა არ-
ქტიკის ქარი,
და ოკეანე—დაფარული ყინვით და
თოვლით,
სად ჩელიუსკინელთ უფსკრულებზე
ჰქონდათ საფარი.
თავის სიმშვიდით გვაოცებდა ბანაკი
შმიდტის,
და სიკვდილის წინ გაბედულად იდ-
გენ ისინი.
მათ დასახმარებლად ატლანტიკით
„კრასინი“ მიდის,
და მფრინავებმა გადაჭკვეთეს რკალ-
ნი ცისანი.
მაღალ ქარბუქში ტრიალებენ რკინის
გმირები,
თვითონ სტიქია უძლურია გმირთა
წინაშე,
ვერ შეეთრთოლებს მძლე არწივებს
სივრცე ირიბი
და კატასტროფა ჩაძირული ყინვის
მინაში.
თითქოს გაოცებულ ჭაბუკობის ნო-
რჩი ზღაპარი,
მაგრამ ამ ზღაპარს ქმნის საკუთარ
ხელით მშრომელი.
არის კავშირი ყველასათვის თვალ-
მისაპყარი,
ვით მოლოკოვი—გმირთა გმირი და-
უდგრომელი.
და რესპუბლიკა რომანტიულ იქცა
ქვეყანად,
ქმნის ახალ ეპოსს ფრთა შესხმული
და მშვენიერი.
რევოლუციამ დაამკვიდრა გმირების
ხანა,
ვარსკვლავებს წვდება ალმაფრენა
მათი ძლიერი.
ჩვენ არ გვაშინებს არც წარსული,
არც მომავალი,
და თუ ბუნებას დავეუფლეთ გმირ-
თა სახელით,
ჩვენ გამარჯვება გველოდება კიდევ
მრავალი,
როგორც **სტალინის** ნებისყოფის გა-
მოძახილი.

ვალერიან ბაფრინდაშვილი.

გმირული ამბები შორეულ ჩრდილოეთში

ის რაც შეუძლებელი იყო თითქოს, შესაძლებელი გახადეს შმიდტის ბანაკმა და საბჭოთა ქვეყნის მფრინაველებმა. საბჭოთა ქვეყნის ტექნიკა, მეცნიერება, პოლიტიკა და მორალური დონე დღითი-დღე იზრდება და შობს რთიერთ დახმარების გრძნობით და სოციალურ ინსტიქტი აღჭურვილ ახალ ადამიანებს. ... გმირებს. პოლარულ ზღვაზე მოხდარი კატასტროფა, ჩელიუსკინელების კოლექტიური ბრძოლა სტიქიონთან, საბჭოთა მფრინავების —ლიაპიდევსკის, მოლოკოვის და სხვათა უმაგალითო გმირობა მაჩვენებელია საბჭოთა საზოგადოებრივობის შიგნით დამარხულ დიად მისწრაფებათა და ბრძოლის პათოსისა

ბორის ჩხეიძე.

ვაჟკაცები

ორი თვის განმავლობაში მოხდა მთელი მსოფლიოს ფიქრების მღელვარე გადანაცვლება ჩრდილოეთისკენ. ასეთ ძლიერ მაგნიტს წარმოადგენდა ჩელიუსკინელების მოდრეიფე ბანაკი ყინულეთის მარადიულ სამფლობელოში.

ჩემში არ იწვევს შურს არავითარი ამ ცხოვრების მოსახიჭელი, საბჭოთა მფრინავებს კი აღტაცებასთან ერთად შურით შევსქერალ მენოხებოდა, რომ მათთან ერთად არ შემეძლო წილი დამედო უძლიერეს და უკეთილშობილეს თავგამოდებაში.

ისეთი გმირები, როგორც ლიაპიდევსკი, მოლოკოვი, დორონინი, ვოდოპიანოვი, სლეპნიოვი, კამანინი — ახალ რწმენასა და ენტუზიაზმს ქმნიან მათ წარმომშობ ას-სამოც მილიონიან მშრომელთა ქვეყანაში.

მათ დაიმსახურეს მთელი მსოფლიოს ყურადღება, მთელი მშრომელი კაცობრიობის აღტაცება და სიყვარული.

ამის შემდეგ მათ სიამაყით შეუძლიათ ატარონ თავიანთ უკეთილშობილეს ვაჟკაცობით ახლად გამოჭედილი სახელწოდება **„საბჭოთა კავშირის გმირებისა“.**

ლევ მეტრეველი.

მეხატვრული ენის ... ენის ... ...

ახალი წიგნი ქართულ ლიტერატურაზე

ჩვენ ისე ცოტა რამ ვიცით საბჭოთა საქართველოს ლიტერატურის შესახებ, რომ საჭიროა განსაკუთრებული ყურადღებით მოვეპყრათ მისადმი მიძღვნილ ყოველ ახალ ნაშრომს. ბენიტო ბუაჩიძის კრიტიკული სტატიების კრებული[1]), რომელიც ამ ცოტა ხნის წინათ გამოვიდა, მხოლოდ ნაწილობრივ ავსებს აღნიშნულ ხარვეზს და საერთოდ მას საკმაოდ ახლავს ნაკლი.

გავიხსენოთ, რომ საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის 1932 წლის 23 აპრილის ისტორიულ დადგენილებამდე ამბ. ბუაჩიძე სათავეში ედგა საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციას. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობასთან ერთად მან დაუშვა საკმაოდ ბევრი ჯგუფური შეცდომა და მომემარცხენო გადახვევები. არ შეიძლება ითქვას, რომ მას არ ჰქონდა კლასობრივი სიფხიზლე. მაგრამ მან არა ერთხელ გამოიჩინა უყურადღებოდ დაუდევარი დამოკიდებულება „თანამგზავრულო“ ტიპს მწერლებისადმი, აშკარად არასაკმაოდ აფასებდა მათ როლს საბჭოთა კავშირის ლიტერატურულ მოძრაობაში. ამბ. ბუაჩიძის სტატიების კრებული „თანამედროვე ქართული ლიტერატურის გზები“, გამოცემული „ზაკენგას“ მიერ 1930 წელს, დადებით მხარეებთან ერთად შეიცავდა მთელ რიგ ჯგუფურ გაზვიადებას და შემცდარ დებულებებს ბევრი მწერლის მიმართ. ს. ს. რ. კ. საბჭოთა მწერლობის კავშირის საორგანიზაციო კომიტეტის მეორე პლენუმზე 1933 წლის თებერვალში ამბ. ბუაჩიძეს მოუხდა ელიარება თავისი ჯგუფური შეცდომები, მაგრამ, გავეცანით რა ქართველი კრიტიკოსის ახალ წიგნს, არ შეგვიძლია არ აღნიშნოთ, რომ მისი დეკლარატიული აღიარებანი ჯერ კიდევ არ ნიშნავს მის მიერ დაშვებული შეცდომების სრულ და კონკრეტულ გამოსწორებას პრაქტიკაში.

პირველი, რაც თვალში გვეცემა „ქართული ლიტერატურის შემოქმედებითი საკითხების“ კითხვის დროს—ეს არის წიგნის არასაკმაოდ თვითკრიტიკული ტონი. მართალია, ბ. ბუაჩიძე ალაგ-ალაგ გაკვრით ფრიად ზოგადად ლაპარაკობს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციისა თავის ჯგუფურ შეცდომებზე, მაგრამ ეს აშკარად არასაკმაოა. საჭიროა ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ წიგნის მეტი აწელი ამბ. ბუაჩიძის მიერ დაწერილია პარტიის ცენტრალური კომიტეტის აპრილის დადგენილების შემდეგ. ამავე დროს თავის წინასიტყვაობაში და ცალკე სტატიებში ამბ. ბუაჩიძე ვიღაცას აძლევს ძალიან ბევრ სწორ, მაგრამ საკმაოდ ზოგად რჩევას და მთითებებს ცენტრალური კომიტეტის დადგენილების მიხედვით ისე წარმბეჭდავად, თითქოს თვით „გზებმა“ და „ქართული ლიტერატურის შემოქმედებითი საკითხების“ ავტორთან ამ მითითებებს არ ჰქონდეს პირდაპირი დამოკიდებულება.

მაგალითად, ერთელ სტატიაში „სოციალური ეპოპეის შექმნის გზაზე“ ბენიტო ბუაჩიძე პირველად იძლევა მიხ. ჯავახიშვილის იდეურ - შემოქმედებითი განვითარების ძირითადად სწორ და საფუძვლიან გარჩევას. იმ მწერლის, რომელსაც წინათ ეკავა „ნეიტრალური“ და პროლეტარიატისადმი მტრული პოზიციებიც კი, მაგრამ რომელიც შემდეგ თანდათან დაადგა რეკონსტრუქციის სინამდვილესთან დაახლოების გზას. ამასთანავე ამბ. ბუაჩიძე რამდენადმე გადაჭარბებით აფასებს ჯავახიშვილის ისტორიული რომანს „არსენა მარაბდელის“ მხატვრულ ღირსებებს. და კრიტიკოსს თითქმის სრულიად ავიწყდება მის მიერ ჯავახიშვილს მიმართ დაშვებული მომემარცხენო გადახვევები. არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ ამბ. ბუაჩიძის ახალი სტატია ამ მწერლის შესახებ ბევრ რამეში ეწინააღმდეგება მის ძველ სტატიებს. კრიტიკოსს აქ უნდა გამოეჩინა მცირეოდენი თვითკრიტიკა მაინც.

*) «Творческие вопросы грузинской литературы». Закгиз, Тифлис, 1933, стр. 348. Ц. 4 р.

რადიკალურად შეიცვალა რა ტონი ჯავახიშვილისა და საქართველოს ზოგიერთ სხვა მწერლის მიმართ, ამბ. ბუაჩიძემ მაინც ვერ შეხძლო სავსებით განთავისუფლებულიყო მწერლების „დამუშავების“ ძველ მეთოდებისაგან, რომლებსაც მიმართავდა პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია. პარტიის მითითებების თანახმად იგი აცხადებს, რომ საჭიროა საბჭოთა მწერლებისადმი მზრუნველობითი დამოკიდებულება, მაგრამ თითონ ყველა თავის სტატიაში ოოდი იჩენს საკმარო მზრუნველობას და სიფხიზლეს. მაგალითად, განყოფილებაში დამახასიათებელი სათაური „უწყინარი შენიშვნები“ (სათაური, რომელიც მოგვაგონებს ამბ. ბუხარინის „ვენლიან შენიშვნებს“), ბუაჩიძე ბევრ უხეშობას იჩენს თვალსაჩინო მწერლების—„ციხფერყანწელების“ მიმართ.

ცხადია, ჩვენ არ ვაპირებთ იმის მტკიცებას, რომ 23 აპრილის შემდეგ ჯგუფობრობა სავსებით აღმოიფხვრა საქართველოს ლიტერატურულ ცხოვრებაში. არ შეუფუდებით იმის მტკიცებას, ოომ პოეტებმა და პროზაიკოსებმა, რომელნიც წინათ შედიოდნენ სიმბოლისტური ჯგუფის „ციხფერ ყანწელების“ შემადგენლობაში, სავსებით გარდაქმნეს თავისი მსოფლმხედველობა და რომ მათი შემოქმედებითი გზა თავისუფალია წინააღმდეგობებისა და უკანდახევისაგან. მაგრამ პირველყოვლისა არ შეიძლება „ციხფერყანწელებზე“ წერა ისე, თითქოს მათ წრეში არავითარი იდეურ-შემოქმედებითი ძვრები არ მომხდარა. **საჭირო მათი დიფერენცირება.** და არც შეიძლება დაუხარულებლივ **ნებატიურად** ვუწოდოდეთ ამ მწერლებს **ყოფილ** „ციხფერყანწელებს“. **ყოფილ** სიმბოლისტებს. საჭიროა მკაცრი, მაგრამ დამშვიდებული და მარქსისტული ანალიზი იმის, თუ რას წარმოადგენენ **ამჟამად** ისეთი პოეტები, როგორც არიან ტიციან ტაბიძე, პაოლო იაშვილი და სხვები.

მოცემული წიგნის ავტორი კატეგორიულად აცხადებს, რომ ციხფერყანწელები“ ერთსულოვნად გაბრუნდენ უკან“ (გვ. 193) „მღვრიე უიდეურობისაკენ, მოწყალნ რა სოციალისტური მშენებლობის ამოცანებს და პრაქტიკას“ (გვ. 38), რომ მათ „თავიდან მოიშორეს თანამედროვეობის მძიმე ტვირთი“ (გვ. 193) და რომ მათი რევოლუციონერობა „საკმაოდ უხეირო გმირი“ აღმოჩნდა (გვ. 195—196). საკმაოდ მძიმე ბრალდებებია. მაგრამ სამართლიანია თუ არა ეს ბრალდებები?

დავუშვათ, რომ იაშვილმა, რომელმაც დაწერა საუცხოვო ლექსი ლენინის გარდაცვალებაზე (ამ ცოტა ხნის წინათ თარგმნილი ბორის პასტერნაკის მიერ), თავისი ლექსების ციკლში „ლირიკული ზაფხული საქართველოში“ გამოიჩინა ეგრეთწოდებულ „წმინდა ლირიკასთან“ დაბრუნების ერთგვარი ტენდენცია. ჯერ ერთი, თუ ასეთ ტენდენციას მართლაც ადგილი აქვს განვიხილოთ ეს ეს ... ქართველ პოეტზე ლაპარაკი ასეთი უპირველესი ტონით, როგორც თავის თავს ნებას აძლევს ბენიტო ბუაჩიძე. იგი აცხადებს, რომ „პ. იაშვილს არასოდეს არ აწუხებდა არც სხვისი, არც ჩვენი ფილოსოფია“ (გვ. 199), წერს „იაშვილის პოეტური ბუნების სიღატაკეზე და მის იდეური სიცალიერეზე“ (გვ. 200). მეორე, „წმინდა ლირიკასთან“ დაბრუნება სრულიადაც არ ნიშნავს თავისთავად „სიმბოლისტურ რეციდივებს“. მესამე, „წმინდა ლირიკული ლექსების ციკლის შექმნა ჯერ კიდევ არ ნიშნავს, რომ პოეტი იკეთებდა რევოლუციური ფერებით შეღებილ გრიმს. და როგორ შევუთანხმოთ ერთმანეთს ამბ. ბუაჩიძის მტკიცება ყოფ. „ციხფერყანწელთა“ ერთსულოვნად უკან გაბრუნების შესახებ და ტიციან ტაბიძის მშვენიერი პოემა „რიონ-პორტი“. (თარგმნილია ბორის ბრიკის მიერ), სადაც იგი უმღერის სოციმშენებლობას. ან ნიკო მიწიშვილის ლექსი, მიძღვნილი ამბ. სტალინისადმი? ბენიტო ბუაჩიძე ძალიან აჩქარდა დასკვნების გამოყვანაში. მი ხი უხეში გალაშქრებანი არ შეეფერებიან ცენტრალური კომიტეტის ისტორიული დადგენილების აზრს.

კიდევ უფრო სასტიკად გაუსწორდა ამბ. ბუაჩიძე რამდენიმე გვერდზე ი. გრიშაშვილს. სამწუხაროდ, ეს თვალსაჩინო პოეტი წინანდებულად ჯერ კიდევ წარსულისაკენ იყურება და აქამდე ვერ გარდაქმნა თავისი მსოფლმხედველობა. მაგრამ სრულიად შეუწყნარებელია კრიტიკოსის განცხადება, რომ „ამჟამად გრიშაშვილს შეუძლია თავი ხი შემოქმედებითი გზა სავსებით ამოწურულად და დამთავრებულად ჩათვალოს“ (გვ. 343). რომ „არავინ არ აპირებს მის გამოყვანას დავიწყების სამყოფიდან“ (გვ. 345). ხოლო შემდეგ გვერდზე ჩვენ ვხვდებით ბ. ბუაჩიძის ასეთ მიმართვას ი. გრიშაშვილისადმი: „არავის აზოადაც არ მოსვლია გისაყვედუროთ თქვენ იმისთვის, რომ არ სწერთ დროის შესაფერის ლექსებს. მაგრამ თუ თავს დაანებებთ დროის შეუფერებელი ლექსების წერასაც ეს კიდევ უკეთესი იქნება“.

სადღაა ის მზრუნველობითი და ყურადღებიანი, პარტიული დამოკიდებულება მწერლებისადმი, რაც ასე რიხიანად გვამცნო ამბ. ბუაჩიძემ? როგორც ჩანს, თავისთვის, იგი მას სავალდებულოდ არ სთვლის.

ჩვენ არა გვაქვს შესაძლებლობა ამ შენიშვნაში გავაჩეროთ ყველა სტატია. მოთავსებული ბენიტო ბუაჩიძის კრებულში. მათ შორის ორი, მიძღვნილი საქართველოს სახალხო პოეტს გალაქტიონ ტაბიძისადმი, დაწერილია საოფლიანად და წარმოდგენას იძლევა—თუმცა არც იმდენად ღრმა წარმოდგენას — მის შემოქმედებით ევოლუციაზე. დიდი ლირიკოსი - სიმბოლისტი რევოლუციის შემდეგ არ დარჩა ინდივიდუალისტურ წარმოდგენათა ვიწრო რკალში. იგი მიუახლოვდა ჩვენი რევოლუციური ეპოქის გაგებას. მისთვის გასაგები გახდა რევოლუციის პათოსი. იგი შეუდგა ამ რევოლუციის ასახვას თავის შემოქმედებაში. ამაში მდგომარეობს გალაქტიონ ტაბიძის დიდი დამსახურება. მაგრამ ქართველი კრიტიკოსი სრულებით ტყუილად და არადამარწმუნებლად ცდილობს დაამტკიცოს, რომ გ. ტაბიძე არ ყოფილა ნამდვილი სიმბოლისტი. რა საჭიროა თემის ასეთი „სტილიზაცია“ და გამარტივება? არა, საქმის დედაარსი სულ სხვა რამეში მდგომარეობს. პროლეტარული რევოლუციის ძალა იმდენად დიდი აღმოჩნდა, რომ სიმბოლისტური კულტურის საუკეთესო წარმომადგენლებმა, რომლებმაც მიაღწიეს მის მწვერვალებს (გავიხსენოთ მარიეტა შაგინიანი), შესძლეს გაჰყოლოდნენ სოციალიზმის მშენებელ პროლეტარიატს.

გარდა ამისა ბენიტო ბუაჩიძემ ტყუილად მისცა თავის სტატიებს გალაქტიონ ტაბიძის შესახებ მთლიანი პანეგირიკის ხასიათი არ აღნიშნა ზოგიერთ მისი ლექსის რიტორიულობა ასეთ დიდ პოეტს მოეთხოვება ჩვენი ეპოქის უფრო ღრმად ასახვა.

„კრასნაია ნოვის“ მკითხველებისათვის უკვე ცნობილი სტატია ნიკოლო მიწიშვილის „ეპოპეის“ [1]) შესახებ დაწერილია საკმაოდ კარგად, მაგრამ შიგ მაინც ოოპოება შესაძრნევი შინაარსდეგობანი. ერთის მხრივ ამბ. ბუაჩიძე სთვლის, რომ ეს პროზაული წიგნი წარმოადგენს „მწერლის -პირველ, მაგრამ პოლიტიკურად მნიშვნელოვან ნაბიჯს რევოლუციისაკენ“ (გვ. 176), ხოლო მეორეს მხრივ—იგი ამტკიცებს საწინააღმდეგოს: რომ მიეფდა რა რევოლუციასთან „ცივი ანგარიშიანი გონებით, იგი მოსდამი სიყვარულს, მის პათოსს ენტუზიაზმს აიგივებს ბანალურ აღტაცებასთან“ (გვ. 182). ან ერთი, ან მეორე!

ნ. მიწიშვილის იდეურ-შემოქმედებითი განვითარება არ არის თავისუფალი წინააღმდეგობებისაგან. მან ჯერ კიდევ ბევრი რამ უნდა გადააფასოს, ბევრ რამეს ხელახლა უნდა მიუდგეს. მაგრამ ბ. ბუაჩიძე, კრიტიკულად აფასებს რა „ეპოპეას“, უშვებს არსებითი შეცდომას. ეს წიგნი, რომელიც დაწერილია 1928 წელს, წარმოადგენს თავისებურ ლიტერატურულ - პოლიტიკურ დოკუმენტს, რომელიც საქართველოს ახლო წარსულს ეხება. მასში მოცემულია მწერლის განწ... ბილება, რომელიც მას ახასიათებდა 1922 წელს და რომელიც არ უნდა ავრიოთ მის ახლანდელ შეხედულებებში. მართალია, მიწიშვილი ჯერ კიდევ სავსებით არ განთავისუფლებულა ყველა ძველ ინტელიგენტურ - „თანამგზავრულ“ იდეოსაგან. მაგრამ ყოველ შემთხვევაში მწერალი წარსულსა და აწმყოს შორის არ უნდა იქნას დასმული თანასწორობის ნიშანი. როგოოც ამას ჩადის კრიტიკოსი. იგი 1922 წლის განწყობილებებს, მოცემულს „ეპოპეაში“. უდგება 1933 წლის საზომით.

სტატია ალიო მაჭაშვილის შესახებ საფუძვლიანად მოძველებულია და არ ეხება ამ გამოჩენილი პროლეტარული პოეტის (რომელიც ამ ცოტა ხნის წინათ ჩამოვიდა მოსკოვში ქართველ მწერალთა ბრიგადასთან ერთად) შემოქმედების უკანასკნელ პერიოდს. მაშაშვილმა ავტორმა საინტერესო პოემისა „ვე და ბარათაშვილი“, რომელიც წარმოადგენს მთელს სალიტერატურო პროგრამას [2]). 1932 წლის 23 აპილამდე საკმაოდ ბევრი მომემარცხენო ხასიათის შეცდომები დაუშვა ლიტერატურული „ჰეგემონიისათვის“ ბრძოლაში. კარგი იქნებოდა მისი უკანასკნელი ნაწარმოებები რომ გამოსულიყო რუსულ ენაზე.

ჩვენ გვერდს უვლით სტატიებს კარლო კალაძის პოემაზე „უჩარდიონი“. პანტელეიმონ ჩხიკვაძის „რომანტიულ ამბავზე“, ნაციონალისტურად განწყობილ მემარჯვენე მწერალ კონსტანტინე გამსახურდიაზე და გრიგოლ რობაქიძეზე, რომელიც სრულებით მოწყდა საქართველოს საბჭოთა ლიტერატურის საერთო განვითარებას. აღვნიშნავთ მხოლოდ, რომ ბ. ბუაჩიძე უფრო ეკამათება კრიტიკოსებს და ბენაშვილს და პ. ქიქოძეს ვიდრე ლაპარაკობს კ. კალაძის და პ. ჩხიკვაძის შემოქმედებაზე.

მომხილვაში „საბჭოთა საქართველოს ლიტერატურა და ხელოვნება“, რომლითაც იწყება კრებული, სწორად აღნიშნულია დიდი კულტურული აღმავლობა, გამოწვეული პროლეტარული რევოლუციით. მაგრამ სტატია საკმაოდ ზერელეა. და მართლაც ძნელია, რაიმე ღრმა აზრების გამოთქმა ერთ სტატიაში საქართველოს მთელ ლიტერატურაზე, მხატვრებზე, თეატრებზე, კინოებზე და საქ. განსახკომის ბიუჯეტზედაც კი. ამბ. ბუაჩიძე ჩამოთვლის მრავალ სახელს, იძლევა ძალიან ზოგად და ხშირად სადაო ფორმულირებებს.

სამწუხაროა, რომ ბ. ბუაჩიძე ასე ზერელედ შეეხო გამოჩენილი პროლეტარული პოეტის და პროზაიკოსის კონსტანტინე ლორთქიფანიძის შემოქმედებას. არაფერი თქვა ისეთ გამოკვეთილ პროზაიკოსზე, როგოოიცაა დემნა შენგელაია, „ფერფლის“ და საინტერესო მოთხრობები ავტოოზე — სერგო კლდიაშვილზე, მცხოვან ნ. ლორთქიფანიძეზე, თვალსაჩინო რომანისტზე და ნოველისტზე—ლეო ქიაჩელზე, ალ. ყუთათელზე მისი რომანთან „პირისპირ“. რაუდენ გვეტაძეზე მისი „ჭიკოკონა“, ელიზბარ პოლუმორდვინოვზე და სხვ., პროზაიკოსებზე. სამწუხაროა, რომ ძალიან ცოტა ყურადღება მიექცა მის კრებულში ისეთ პოეტებს. როგორიც არის სიმონ ჩიქოვანი, ფრიდონ ნაროშვილი და სხვ., მათი მხატვრულ მიღწევებს მხედველობაში მიიღებლად ხომ ძნელია ნამდვილი წარმოდგენა ვიქონიოთ საბჭოთა საქართველოს ლიტერატურაზე.

სამწუხაროა, რომ ეს კონკრეტულ შემოქმედებითი საკითხების ფმრავლესობა, რომლებიც დასმულია ქართული მწერლობის წინაშე, ისევ როგორც სხვა ომმე რესპუბლიკების მწერლების წინაშე, „ქართული ლიტერატურის შემოქმედებითი საკითხების“ ავტორს მხედველობის გარეშე დარჩა. ბ. ბუაჩიძე იძლევა ჩვეულებრივ სწორ ნომენკლატურას, ეხება სოციალისტურ რეალიზმს, რევოლუციურ რომანტიზმს და სხ. მაგრამ იგი თითქმის არსად არ იძლევა ქართული და პროზის კონკრეტულ მარქსისტულ-ლენინურ ანალიზს. იგი არაფერს გარკვეულს არ ამბობს პარტულობაზე ლიტერატურაში, იმაზე, რომ საქართველოს მწერლების შემოქმედებისათვის საჭიროა საბოლოოდ გამოეთხოვონ ისინი „თანამგზავრობას“ პარტიისა და პროლეტარიატის მიმართ, რომელიც აშენებს სოციალიზმს.

ქართული ლიტერატურა კი მდიდარ მასალას იძლევა დაკვირვებული კრიტიკოსისათვის, მასში მოიპოვება სხვადასხვაგვარი საყურადღებო მომდინარეობანი. მაგალითად, ძალიან საინტერესო იქნებოდა გაშუქებულიყო ნიჭიერი მწერლის ფიმნა შენგელაიას გზა, მთელ რიგ საინტერესო ნაწარმოებები და (რომანი „სანავარდო“, და სხ.), რომლებიც არ არის მისტიკას მოკლებული. იგი მიდის რეალისტური ტიპის ნაწარმოებებამდე (რომანი „ბათა ქექია“, ნოველა „ფიცი“ და სხვ.), საინტერესო იქნებოდა ქართველი მწერლების ნაწარმოებთა ფორმის მარქსისტული ანალიზის გაკეთება მათი ლიტერატურული ენის დახასიათება. მათი კომპოზიციური ხერხების, პოეტური რიტმის ნაციონალურ თავისებურებათა განხილვა და სხვ. და სხვ.

ყოველივე ამაზე ბენიტო ბუაჩიძეს არაფერი უთქვამს. მართალია, კრიტიკოსი ზოგჯერ გაკვრით შენიშნავს, რომ კ. ლორთქიფანიძის რომანში არის „ერთგვარი ნაწყვეტ-ნაწყვეტობა, ერთგვარი გაუმართავობა, კომპოზიციაში, რაც მისთვის დამახასიათებელია“ (გვ. 47). პოეტ ვალერიან გაფრინდაშვილის შემოქმედებაში „მხატვრული მხარე მკრთალია და მოიკოჭლებს“ (გვ. 205). რომ „გ. ლეონიძის პოეზია გამდიდრდა სახვითი საშუალებებით, მან შეითვისა ქართული ლექსის სიმტკიცე მისი ლაპიდარობა“ (გვ. 208). მაგრამ განა ასეთ არაფდამაჯერებელ მსჯელობას შეუძლია რაიმე არსებითი მისცეს მკითხველს და თვით მწერალს, რომელიც კრიტიკოსისაგან მოელის როგორც შინაარსის, ისე ფორმის სერიოზულ და დამაჯერებელ მარქსისტულ ანალიზს? ქართული კრიტიკა ხელოვნად უნდა ავიდეს უფრო მაღალ საფეხურზე. თუ რუსული კრიტიკა ჩამორჩა ბოლშევიკურ ლიტერატურას, საქართველოში კრიტიკის ჩამორჩენა განსაკუთრებით საგრძნობია.

რასაკვირველია, ამბ. ბუაჩიძის წიგნში საკმაოდ ბევრი დადებითი მხარეა. კერძოდ იგი სწორად მიუთითებს, რომ მემარჯვენე საფრთხე ჯერ კიდევ არ გამქრალა ლიტერატურაში, რომ საჭიროა დიდი კლასობრივი სიფხიზლე. მაგრამ ეს წიგნი არ გამოდგება გზის მაჩვენებლად მკითხველისათვის საბჭოთა საქართველოს ლიტერატურაში.

ვიქტორ გოლცევი.

[1]) არის საქ. სახელგამის რუსული გამოცემა (ტფილისი, 1932 წ.).

[2]) თარგმნილია გ. კრეიტანის მიერ იხ. მისი კრებული «Поэты народов Закавказья», Тифлис, 1931.

პეტრე საგანელიძე

ზენ ვაქებდეთ ჭაბუკობას

ვარსკვლავებ[illegible]
შუბლზე სინ[illegible] ფაბარი...
მთები გადმოგ[illegible]
კავკასის თუ ფაზისა...

აელვარებ შუბლს და ხმალს
სხივებით ალმასისა...
კლდიდან-კლდეებს რქებითა
ჯიხვნი ეხანჯლებოდნენ...

თერგში დაქანებითა
ზვირთნი ყალყზედ დგებოდნენ...
მოფრინავდი მერნით და,
სიმღერები ღრეობდნენ...

ზენ ვაქებ[illegible] მაღალო,
გულში ცეცხლი გნთებია...
ომს ნაიალალარო,
სიკვდილიც გითმენია...

ბევრი შავი საღამო
თეთრად გითენებია.
ცასთან მყინვარის ახლოს
არწივი დაგინახავს.

გითქვამს: „-სვიანი ხარო
შეუპოვრობა გაბლავს...
მიზნიაე,-ძინდა გახარო
ფრენა მეც დამისახავს“-.

გიქროლია მთებიდან-
მთებზე შეკარდენივით...
სიკვდილით-შავ-ბედიდათ
იყავ მარად დევნილი...

ცას გრიგალი ეკიდა,
გრიალებდა დეკივით...
ზენ ვაქებ[illegible] მაღალო,
სალი-კლდე ხარ უტეხი...

ომს ნაიალალარო
ომივით ხარ უკმეხი...
ეარ, არ დაიალალო
სეტყვა გ'ცემდეს, თუ მეხი.

თათბირი კრიტიკის შესახებ

9 აპრილს „სალიტერატურო გაზეთი“-ს რედაქციაში შესდგა თათბირი მხატვრული კრიტიკის საკითხებზე. მოხსენება მხატვრული კრიტიკის ამოცანების შესახებ გააკეთა ამბ. დ. **დემეტრაძემ.** დასასრული იქნა ლონისძიებები ქართული მხატვრული კრიტიკის, კერძოდ „სალიტერატურო გაზეთში“ მოსათავსებელ კრიტიკული წერილების ხარისხის გასაუმჯობესებლად თათბირში მონაწილეობა მიიღეს ამბ. **ე. ასტვაცატუროვმა, ალი არსენიშვილმა, ბ. ბუაჩიძემ, შ. შაგულიძემ, კ. კაპანელმა** და სხვ.

ლიტწრეების მუშაობის გასაძლიერებლად

9 აპრილს ამბ. **ბ. ჟღენტთან** შესდგა ლიტ. წრეების ხელმძღვანელთა თათბირი. ლიტ. წრეების მუშაობის შესახებ მოკლე ინფორმაციის მოსმენის შემდეგ თათბირმა გამოიმუშავა ღონისძიებები ლიტერატურული მუშაობის გადასახალისებლად. გადაწყდა 15-დან 30 აპრილამდე ტფილისის ყველა კლუბში ჩატარდეს 23 აპრილის 2 წლის თავის აღსანიშნავი საღამოები ლიტწრეების აქტიური მონაწილეობით. საღამოებზე წაკითხული იქნება მოხსენება თემაზე: საქ. საბჭოთა მწერლობა 23 აპრილის დადგენილების შემდეგ, საღამოს ლიტ. ნაწილში მონაწილეობას მიიღებენ საბჭოთა მწერლები და ლიტწრეების აქტიური მონაწილეები.

„უკანასკნელი გადასარბენი“

„დაფანტული ფურცლები“, „ეკლიან გზაზე“, „ქვა და რკინა“, „უკანასკნელი გადასარბენი“, როგორც ერთ სიუჟეტზე აგებული და ფართო მრავალმხრივ ფაბულაზე გაშლილი „მთლიანი“ ნაწარმოებები გადმოგვცემს წარსული ცხოვრების კლასიურ დიფერენციაციის, კლასიური ბრძოლების უმნიშვნელოვანეს დეტალებს რევოლუციის აღმავლობისა და დაცემის პერიოდში, ძველი რეჟიმის საშინელ დესპოტიზმს, თვითმპყრობელურ ცხელების საშინელებას, საკნებში ანგარიშის გასწორებას, ციმბირს მთელი სიმწვავითა და თავისებურობით.

მეფის მთავრობის საშინელი რეპრესიები—ციხე, ციმბირი და სხვ. პოლიტიკურ მომუშავეთა საუკეთესო გამოცდა იყო. აქ მშვენიერად აშკარავდებოდა, თუ ვინ რა რწმენითა და პერსპექტივებით იყო მოსული რევოლუციასთან. ეს მოვლენა მეტად მკვეთრად აქვს მოცემული მწერალს განსაკუთრებით „ეკლიან გზაზე“ და ნაწილობრივ „უკანასკნელ გადასარბენში“.

პ. საყვარელიძე, როგორც მხატვარი, თვითმპყრობელობის ცხელ გვაძლევს ორიგინალურ ხაზებში — თავისებურად. ხაზს უსვამს მის ორმაგ მხარეს: საშინელებას და ამ საშინელების საგნობრივ შედეგებს, როგორც დადებითად, ისე უარყოფითად.

განსაკუთრებით ყურადღებას იპყრობს ციმბირის ცხოვრება, რომლის აღწერასაც მთლიანად მიძღვნილი აქვს „უკანასკნელი გადასარბენი“. მართალია, ეს წიგნი არ არის დასრულებული, იგი წარმოადგენს მესამე წიგნის პირველ ნაწილს, მაგრამ იმდენად ფართოდ არის იქ მოცემული ციმბირის ამბები, რომ სრულებით თავისუფლად შეგვიძლია ვიმსჯელოთ იმაზე, თუ რამდენად სწორად და სრულყოფილად მოგვცა იქ ციმბირის ამბები მწერალმა?

„უკანასკნელი გადასარბენი“ არის გაგრძელება „დაფანტული ფურცლების“, „ეკლიან გზაზე“ და „ქვა და რკინა“-სი და ისევე, როგორც სამი დანარჩენი წიგნის, . შეიძლება მისი დამოუკიდებლად წაკითხვა.

„უკანასკნელ გადასარბენში“ ამბები იშლება ახალ ფონზე. ამ ნაწარმოების ფაბულა სულ სხვაა. მაგრამ სიუჟეტურად დაკავშირებულია იმ ამბებთან, რომელსაც ეხება მწერალი წინა წიგნებში.

პ. საყვარელიძის ამ ისტორიულ რომანის ერთ მთავარ ნაკლად მიგვაჩნია ის, რომ ვერ ახდენს იგი სიუჟეტის ღერძის გარშემო მთავარი დეტალების მტკიცედ თავის მოყრას, რის გამო ნაწარმოები არ არის ორგანიულად შეკრული, რაც ახდენს უარყოფით გავლენას მის მხატვრულ მხარეზე. ამბავის იმგვარი თხრობა, როგორც ეს ხდება პ. საყვარელიძის ოთხივე წიგნში და მისწრაფება ყველაფრის თქმისაკენ, ნაწარმოებს აძლევს მხატვრული ეპოპეის სახეს.

მისწრაფება ყველაფრის თქმისაკენ — ეს პ. საყვარელიძისათვის, როგორც მხატვარისათვის, ყველაზე დიდი ნაკლია. ეს მისწრაფება ხელს უშლის ავტორს ოფრო მეტად შეკრას ნაწარმოები ორგანიულად და მტკიცედ შემოკრიბოს უმნიშვნელოვანესი დეტალები სიუჟეტის გარშემო. ამასთან ერთად, **მისწრაფება ყველაფრის თქმისაკენ** ხშირად იწვევს მთავარი და ერთი ამბის მეორესთან დამაკავშირებელი ძაფის შესუსტებას. ეს ნაკლი განსაკუთრებით ძლიერად იგრძნობა „უკანასკნელ გადასარბენში“, აქ მოცემულია იმდენი ზედმეტი ადგილი და იმდენი ზედმეტი და დაუსრულებელი პირები, რომ მკითხველისათვის თითქმის შეუძლებელი ხდება მთავარის დაჭერა და მისი მოყოლა. ეს უდიდესი მხატვრული ნაკლია.

„უკანასკნელი გადასარბენის“ ფაბულა იშლება ციმბირის ფონზე, სადაც ვხვდებით წინად გამოსული სამივე წიგნის მთავარ ტიპებს. ამ ტიპებს საქართველოს ციხეებიდან ასახლებენ ციმბირში, სადაც ისინი აგრძელებენ, ან—უფრო სწორად უნდა აგრძლებდენ — საქართველოში დაწყებულ საქმეს. მწერალი მხოლოდ ძველი ტიპების გამოყვანით ამ ახალ სამოქმედო არეზე ამყარებს სიუჟეტურ კავშირს წინა ამბებთან. ეს კავშირი მეტის-მეტად სუსტია და საგსებით იკარგება იგი ამბების შემდგომ ვითარებაში. გარდა იმისა, რომ გვხვდებიან [illegible] დასახლებულები, რომლებიც ერთმანეთს იცნობენ ტფილისისა და ქუთაისის ციხეებიდან, იატაკ-ქვეშ მუშაობიდან და მკითხველიც იცნობს მათ „დაფანტულ ფურცლები“ და „ქვა და რკინადან“, მათ მოქმედებას თითქმის არავითარი კავშირი არ აქვს. ვიმეორებ, ამის მთავარი მიზეზი არის მისწრაფება **ყველაფრის თქმისაკენ.** ამ მავნე მისწრაფებამ მწერალი ააცდინა მთავარ მაგისტრალს. ციმბირის ამბების მხატვრულად აღწერის დროს **სრულიად** მივიწყებულია გადასახლებულთა პოლიტიკური მუშაობა. ნაწარმოების მთავარი გმირი ალექსი, რომელიც დიდი პოლიტიკურ მუშაობას აწარმოებდა გადასახლებამდე და წარმოადგენდა ერთ-ერთ თვალსაჩინო პოლიტიკურ ფიგურას, მით უმეტეს ბოლშევიკს, ციმბირში ისაზღვრება მხოლოდ ინტიმიური ამბებით.

როგორ ხდება ალექსი ციმბირში პოლიტიკურ გადასახლებულებს, ბანდიტებს, რომლებსაც მოუხდიათ ვადა და სრულებით ინტიმურ ცხოვრებას ეწევიან და სხვ.?—აი მთავარი მომენტები, რომლებსაც ვხვდებით „უკანასკნელ გადასარბენში“. ყველა ეს ამბები აწერილია ინდივიდუალური ყოფის კუთხით.

მთლად მივიწყებულია პოლიტიკური მომენტი, გარდა „არსებობისა“, ამ ხალხს არაფერი ახსენდებათ. ამას გარდა რაც კი ხდება თითქმის ყველაფერი შემთხვევაზეა აგებული. შემთხვევით გაპარვა, შემთხვევით დაპატიმრება, შემთხვევით სამუშაოს შოვნა, შემთხვევით შეხვედრა პოლიტიკურ და სისხლის სამართლის გადასახლებულებთ.

შეიძლება მწერალმა გვითხრას, რომ „უკანასკნელი გადასარბენი“ არ არის დასრულებული და ის რასაც მოვითხოვთ ნაწარმოებისაგან, მოცემული იქნება შემდეგო. ჩვენ ეჭვი არ შეგვიძლია, რომ შემდეგში მწერალი გაასწორებს მრუდე ხაზს, მაგრამ ამ საკმაოდ მოზრდილ წიგნში, სადაც ლაპარაკია თითქმის ყველაფერზე, უნდა ყოფილიყო ისეთი კვანძები, რომელთა გახსნას დიდი ინტერესით მოელოდებოდა მკითხველი შემდეგ წიგნში. ეს არ [illegible]. ამიტომ „უკანასკნელი გადასარბენი“ იკითხება სრულებით დამოუკიდებლად და სტოვებს წინა წიგნებთან შედარებით სუსტ შთაბეჭდილებას. მხატვრულად „უკანასკნელი გადასარბენი“ შედარებით უფრო ნაკლებად არის დამუშავებული.

ბარგი ადგილები, რომელიც მაშინათვე ეცემა მკითხველს თვალში და ღრმად ჩარჩება მეხსიერებაში — ეს არის ციმბირის სხარტი აღწერა-შედარება **მისი ციხესთან.**

აქ შედარებით მხატვრულად აქვს მწერალს დახასიათებული ციმბირის თვისებურება, მისი აუტანელი პირობები და საშინელებანი, რომელიც მოწოდებული იყო იქეთკენ, რომ მოესპო და გაეადგურებია რევოლუციის კადრები.

მომავალი თაობა, რომელიც გაეცნობა ძველ ციმბრს და შეადარებს მას სოციალისტურ ციმბირს, შეისწავლის რეაქციის ხანას და თვით მპყრობელურ ცხელ, ნათლად დაინახავს იმ ეკლიან გზას, რომელიც გაიარა სამი რევოლუციის ზებრძოლმა პროლეტარულმა თაობამ.

პ. საყვარელიძეს ემარჯვება მასიური სცენების აღწერა, შედარებები, მოწინააღმდეგე მომენტების დაპირდაპირება, რაც ადვილ გასაგებს ხდის მკითხველისათვის ავტორის აზრს, ნაწარმოების ძირითად იდეას, მაგრამ საყვარელიძეს არ ემარჯვება პეიზაჟის ადმოცემა. ის საერთოდ არც ერთ ნაწარმოებში არ მიმართავს პეიზაჟს, არ იყენებს ამ უკანასკნელს, — როგორც მკითხველის მხატვრული აზრის გაფართოების და ძლიერ ემოციური ზემოქმედების ერთ-ერთ საშუალებას. ეს ჩვენ მწერლის მხატვრულ ნაკლად

ალ. პუშკინი. ევგენი ონეგინი

I

იმ წელს ამინდი შემოდგომისა
დიდხანს გაგრძელდა არ უჩნდა ბოლო;
ბუნება სიცივს ჭირხლებს ზამთრისა,
ელოდა. მაგრამ გათოვდა მხოლოდ
იანვრის სამში. და ადრიანად
გალვიძებული სვეტრეტს ტატიანა
გადათეთრებულ ეზოს, ბუჩქარებს,
სახლებს; ყორეებს, ნაძვებს ნარნარებს
სარკმლის მინებზე მსუბუქ ხატულებს
ბალღს რომ ვერცხლის ფერად ბზინავენ,
კაჭკაჭებს, ლხენით რომ დაფრინავენ
და მთა-გორაკებს გამოკაზმულებს
ზამთარს ნოხით მშვენიერითა.
ბრწყინავს მოდამო თეთრი თოვლითა.

II

დადგა ზამთარი... ზეიმობს გლეხი,
თავის მარხილით ის გზებს ანახლებს;
ცხენს თოვლზე ხშირად უსხლტება ფეხი
ტვირთს საოდავათ მიალახლებს
მოარღვევს ხნულებს დიდ ფახა-ფუხით,
მომედგრებული მნე ალაუხი;
მოსჩანს მეეტლე კოფოზე მჯდარი,
თბილი ქურქით და წითელ ქამარით;
მოახლეს გაჭი ცელქობს, არ დგება.—
ნალოში ძალი ჩაუყენია
და თვით მიათრევს, თითქოს ცხენია;
გაჭყინებია ცულლუტს ხელები,—
ის თან კანკალებს თან ხარობს, ტკბება
დედა კი სარკმელ'თ მას ემუქრება...

IV

ჩემს ტატიანას სულით რუსს ქალს
(რატომ, არ იყო არც თვით მიმხვდარი),
ცივ სილამაზით უხარებდა თვალს, —
უყვარდა სუსხი რუსულ ზამთარის
ყინვან დარში მზის სხივზე თრთვილი,
ჩქარი მარხილი, და გვიან დილით
თოვლი ვაოდისფრად გაბრწყინებული,
და ნათლისღების ღამეთა ბური.
იმათ ოჯახში ეს ღამეები
დღესასწაული იყო ყოველ დროს
სამარჩიელოდ გაშლიდენ ბანქოს
შემოკრებილი გლეხის ქალები
და მეგბატონის ნორჩ ქალიშვილებს
ჰპირდებოდენ ქმრებს სამხედრო პირებს.

V

გადმოცემები ძველი დროების
ტატიანას სწამდა, ის უდგეროდა
ზმანებულ სიმრეებს და მკითხაობას,
მთვარისაც დდი იმედი ჰქონდა.
მას აშინებდენ ხოლმე ნიშნები,
მოსთვის ფარულად ყველა საგნები
რაღაცა უცხოს მოასწავებდა
და წინაგრძნობით გულს უწვრილებდა.
თუ თათით კატა პირს დაიბანდა
და ხრუტუნებდა ღუმელზე მჯდარი,
ნიშანი იყო ეს უტყუარი
სტუმრების მოსვლის, ან იქნებ ჩანდა
წყვილ რქებიანი ახალი მთვარე
ზეცის გუმბათზე მარცხენა მხარეს,

IV

ის კანკალებდა და ფითრდებოდა,
ან მოწყვეტილი ვარსკვლავი ცოდან
უფსკრულისაკენ როს ვარდებოდა
და იბნეოდა; ტატიანა ცქვიტად
სანამ ვარსკვლავი მიფრიალებდა
თავის გულისთქმას დაადარებდა
საიდუმლოდ და ჩურჩულით ნელი;
თუ შეხვდებოდა გრძელწვერა ძველი
მას შავი ბერი, შავი ბინიშთ,
და ან კურდღელი მახლობელ ტყიდან
მას გზას უეცრად გადაუჭრიდა.—
ალარ იცოდა რა ექნა შიშით:
ნიშანი იყო დანახვა მათი,
რომ მოელოდა რაღაც ხიფათი,

XI

...ტატატიანას სძინავს.
და ესიზმრება უცხო სიზმარი.
ის ხედავს, თითქოს გზით უცნაურით,
თეთრი თოვლით რომ ბორეული არი,
მიდის და ირგვლივ ეხვევა ბური;
ხედავს რომ თოვლის ზვინების შორის
მოელვავს ტალღა ამღვრეულ ტბორის.
ხმაურობს, ზავთობს, ირევა ჰბორგავს
ღელე ზამთარს რომ ვერ შეუბორკავს.
ყინვას ოი გრეგო შეუკრავს ერთად
და გადებულა იმ წყალზე ხიდათ,
საფათერაკო. საშიში დიდათ.—

ᲐᲓᲒᲘᲚᲔᲑᲘ ᲛᲔᲮᲣᲗᲔ ᲗᲐᲕᲘᲓᲐᲜ

და აზავთებულ სასტიკ მორეკვთან
გულის ძგერით და თრთოლვა-კანკალით
შეჩერდა ქალი.

XII.

ვით განშორების წამი საძნელო,
ტანიას აღონებს მღვრიე მდინარე;
არავინ არის რომ მოეშველოს
გადაიყვანოს მეორე მხარეს.
მაგრამ შეერხა უცებ ბორცები და
როგორ გგონიათ, იქ ვინ გამოჩნდა?
უზარმაზარი ბოდის დათვი ტყის;
ტანიამ შეჰკივლა.—აბურდღულდა ის.
და თავის თათი დიდი სიდინჯით
ქალს გაუწოდა. ძალს იკრებს ქალი
ხელს თათზე აკრდნობს თრთოლვით კანკალით
და შიშნეული ჩქარი ნაბიჯით
იგი მდინარე გადალახა მან;
მაგრამ რა? დათვი მას მისდევს უკან.

XIII.

რომ მოიხედოს ძალა არ შეხწევს,
ფეხის ნაბიჯებს მან აუჩქარა;
ის ბანჯგვლიანი ლაქია მისდევს,
ალარ შორდება, არა და არა;
ბაჯგბაჯებს დათვი დიდ გაპირვებით;
მის წინ ტყე არის; დგანან ფიჭვები
ლამაზნი თუმცა მოლუშულები,—
დაჭმეზმებიათ ყველა ტოტები
შეყინულ თოვლით; შორის მწვერვალთა
ვერხვების, არყის და ცაცხვებისა
კრთებიან შუქნი მნათობებისა;
გზა ალარაა; კლდე და მთის კალთა
არის ერთიან ნაჭარბუქარი,
ირგვლივ მიდამო მთლად თოვლში არი.

XIV.

ტანია ტყეშია; დათვი კვლავ მისდევს;
მუხლამდე უწევს თოვლი ფხვიერი;
ხან გრძელ ხის კაპზე ღაწვებს შეახებს,
ხან გაეკრება ყურებზე ჯგვარი
და მოჰგლეჯს თქროს საყურეს ძალით;
ხან ფეხსაცმელი წასძვრება ცალი
რადგანაც თოვლში სველდება. ლბები.
ხან ცხვრისახო�s დაუვარდება;
რომ აიღოს დრო არ დარჩენია—
შიშობს დათვი კვლავ არის მის ახლოს,
შეთრთოლებული ხელი რომ ახლოს
ოდნავ ასწოს კაბა სცხვენია;
ტატიანა მირბის—დათვი სდევს კვალად.
და ქალს თანდათან ელევა ძალა.

XV.

დაეცა თოვლში. დათვი მას მკვირცხლად
მოახვევს თათებს და სადღაც მიჰყავს;
მოშვებული და მორჩილი სულ-მთლად
ალარც ინძრევა და ალარც სუნთქავს.
ქალს მიაქანებს დათვი გზაჭრილით;
უცებ კარავი მოსჩანს წახრილი;
სადგომი იგი მივიწყებული
უდაბნოს თოვლში არის ჩაფლული,
ფანჯარიდან შუქი ბუუტავს სანათის,
კარვიდან ისმის ყვირილი ჯანი
დათვი ბურდღულებს: „აქა ოჯახი
აქვს ჩემს ნათლიას, გათბი ცოტათი;
დერეფნის კარი მან შეაფინა
და ქალი ზღურბლზე წამოაწვინა.

XVI.

გამოეკვეა ტატიანა შიშით:
დათვი ალარ ჩანს; თვით ერდოში ზის,
და ისე როგორც ალაპ-ტირილში
ყვირილთან ჭიეის ბახუნი ისმის;
აზრს რომ ვერ ჰპოებს ყველა ამაში,
ჩუმად გაბხედავს ჭუჭრუტანაში
მაგრამ რას ხედავს მისი თვალები...
უსხედან სუფრას იქ ურჩხულები.
ერთსა აქვს რქები და დრუნჩი ძაღლის,
მეორეს მამლის აბია თავ',
თხის წვერს აქანებს როკაპი ავ,
ჩონჩხი გამხმარ ძვლებს ერთმანეთს ახლიზ,
აქ ჯიჯა კუდიან,—იქ საოცარი
ნახევრად კატა, ნახევრდა წერო.

XVII.

უფრო სამიში და საკვირველი:
გადასჯდომია კიბო ობობას,
ჰაარახჩინ'თ ინფრა-წითელთ
ყელზე ჰკ'დია თავის ქალა ბატს
ანა წისქვილი თამაშობს ბუქნას
და ტკაცა-ტკუცით აფრიალებს ფრთას.

ᲕᲚᲐᲓᲘᲛᲘᲠ ᲛᲐᲘᲐᲙᲝᲕᲡᲙᲘ

ვლადიმერ მაიაკოვსკის მიერ განვლილი შემოქმედებითი გზა მეტად მნიშვნელოვანი და მრავალფეროვანია. მისი ლექსი შებრძოლი განწყობილებითაა სავსე, იგი როგორც დიდი მწერალი ოქტომბრის რევოლუციამ შექმნა.

არ ყოფილა შემთხვევა, რომ მაიაკოვსკი არ გამოხმაურებოდეს პარტიის ყოველ საბრძოლო ამოცანას. წამოყენებულია ლოზუნგი სოციშეჯიბრის, ბიუროკრატიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის და მაიაკოვსკის ლექსები გაზეთის ფურცლებზე ყუმბარებივით სკდებოდენ. ყველგან და ყოველთვის სამოქალაქო ომის დროს თუ სოციალისტურ მშენებლობის პერიოდში მაიაკოვსკი როგორც უდიდესი ტრიბუნი თვალს უსწორებდა ეპოქას და მის სადარაჯოზე იდგა. მაშინ, როდესაც პროლეტარული რევოლუციის მტრები, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა საბჭოთა ქვეყნის განადგურებას ცდილობდენ. მაიაკოვსკი ხმა-მაღლა იძახოდა:

დაე, შემოგვერტყას დაქირავებული ბანდა, —
ფოლადში გადადნება მარცხენა,—
რევოლუციას ვერ დაიმონებს ანტანტა!

მარცხნით! მარცხნით! მარცხნით!
რა ჩაქრობს არწივის მზერას?
წარსულზე ხომ არ გვიჭირავს თვალი?

დაამაგრე
მსოფლიოს ყელზე
პროლეტარიატის თითების რკალი...
წინ, მკერდი მაგარი!
წითელი დროშებით ცის თაღი
გააკარი!

ვინ აბიჯებს იქ მარჯვნით?
მარცხნით! მარცხნით! მარცხნით!

სხვა ლექსში მაიაკოვსკი ამბობს:

მე ჩემს მთელ
ძლიერ ძალას პოეტის
ვაძლევ
ეერიშებზე გადასულ კლასს".

და ეს თქმა შემდეგ პოეტის მოქმედებით ლოზუნგათ გადაიქცა. მართლაც, მთელი თავისი შემოქმედება მან მისცა მუშათა კლასს. უკანასკნელ პოემაში „მთელი ხმით" მაიაკოვსკი თავის ურყევ რწმენას ასე შესანიშნავად ამტკიცებს:

„ნათელი წლების ცე-სე-კაში.
გამოვცხადდები,
პოეტურ ბანდის—
თაღლითების. წამგლეჯთა ზევით,
როგორც პარტბილეთს ბოლშევიკურს
ისე აღვმართავ—
ჩემი პარტიულ წიგნების წყებას!

და ამავე დროს მასში ჩარჩენილ წინააღმდეგობათა გამო იგი უშვებს უდიდეს და გამოუსყიდველ შეცდომას—თვითმკვლელობას.

„საკეთებელი მეტად ბევრია.
მხოლოდ მოასწარ.
ცხოვრება უნდა
გადავაკეთოთ.
და მხოლოდ შემდეგ
ვადიდოთ იგი.
ეს დრო მძიმეა
კალმოსნობისთვის:
მაგრამ, მითხარით თქვენ
კუტებო და მახინჯებო
სად,
და ან, როდის
აურჩევია დიდ ადამიანს,
გზა—
გატკეპნილი, უადვილესი!"

იგი ამ გაუტკეპნავ გზაზე მიდიოდა, არ უშინდებოდა სიძნელეებს, არ იხრიდა ქედს არაფრის წინაშე. მღეროდა მთელი თავდავიწყებით და გატაცებით.

— წინ!

ტრაქტორები უღრანებს დახნავს
და კომუნისთვის თავი! გადასდეთ
რევოლუციონერს სჭირდება ახლა
იბრძოლოს ქარხნის ბარიკადებზე.
კომუნის კერა ალარ დააქროთ
ლოზუნგი მუშის რიგებს ახარეთ:
„დამკვრელ ბრიგადას მოყვეს საამო
მჭრა
საამქროს კიდეე მთელი ქარხანა".

„წინ" აი—ყოველი მისი ლექსის სტრიქონი. მაიაკოვსკის ასე გატაცებით არ უმღერია მარტო დამკვრელ ბრიგადებზე. იგი უმღეროდა საბჭოთა ქვეყანას, მის ადამიანებს, საბჭოთა პასპორტს, მთელი სიყვარულით, მთელი ხმით და ძალით. განა უდიდესი სიყვარული არაა, როცა მაიაკოვსი საბჭოთა პასპორტის შესახებ სწერს:

„მე შევაჩვენებ
ყოველ დოკუმენტს,
გზას დაულოკავ ჯანდაბისაკენ.
მაგრამ ეს ერთი...
ამომაქვს იგი
ფართე შარვლიდან

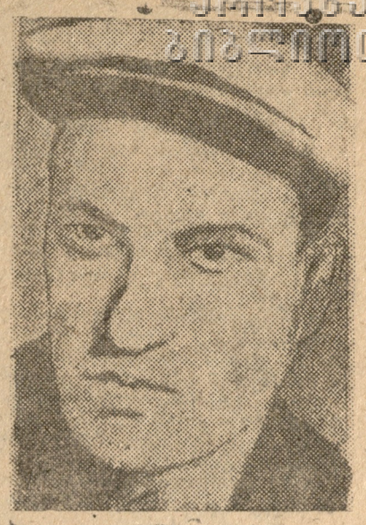

ვით დუბლიკატი
ძვირფასი ტვირთის.
მაშ წაიკითხეთ,
მოკვდით შურისგან:—
მე საბჭოების
ვარ მოქალაქე".

როცა ამ სტრიქონებს კითხულობ, თვალწინ დგას ბრგე-ვაჟკაცი მაიაკოვსკი, საბჭოთა პასპორტით ხელში და კაპიტალისტურ მსოფლიოს გასძახის „მაშ წაიკითხეთ. მოკვდით შურისგან. მე საბჭოების ვარ მოქალაქე". როგორი დიდი სიყვარულით, როგორი დიდი გატაცებით და გულწრფელობით ლაპარაკობს ამ სიტყვებს პოეტი. დიახ საბჭოების ქვეყანაზე უაღრესად შეყვარებულმა პოეტმა, საბჭოების ქვეყანაში დაუშვა შეცდომა და გადადგა საბედისწერო ნაბიჯი. მაგრამ მიუხედავად ამისა, მაიაკოვსკი მაინც ჩვენია. მაიაკოვსკის შემოქმედება მუშათა კლასს ეკუთვნის, რადგან იგი მუშათა კლასმა და პროლეტარულმა რევოლუციამ განთავისუფლა წვრილ-ბურჟუაზიულ ფუტურიზმის კლანჭებისაგან. იგი ჩვენმა ქვეყანამ შექმნა და აღზარდა უდიდეს პოეტად. ჩვენ ვგმობთ დიდი პოეტის მიერ ჩადენილ დიდ დანაშაულს, მაგრამ ვაფასებთ მის შემოქმედებას, შემოქმედებას მილიონთა გულიდან ამოვარდნილს, და ამავე მილიონთა ბრძოლისაკენ მომწოდებელს.

ᲙᲐᲠᲚᲝ ᲛᲔᲚᲐᲫᲔ.

„ᲔᲕᲒᲔᲜᲘ ᲝᲜᲔ�გᲘᲜᲘ" ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲐᲓ

პოეტმა გრ. ცეცხლაძემ დაამთავრა ა. ს. პუშკინის ლექსად დაწერილ რომანის „ევგენი ონეგინის" თარგმნა და ეუძღვნა გადასცა სახელგამს გამოსაცემად.

4 აპრილს მთარგმნელმა მწერლებსა და მკითხველთა აქტივს წაუკითხა „ევგენი ონეგინის" პირველი, მეორე, მესამე; მეხუთე და მერვე თავები.

წაკითხვის შემდეგ ფაიმართა აზრთა გაცვლა-გამოცვლა თარგმანის ღირსების შესახებ. ილაპარაკეს პროფ. **ს. დანელიამ,** აბხ. **ლიდა გასვიანმა, ვალერიან გაფრინდაშვილმა და აკაკი გაწერელიამ,** რომლებიც წინასწარ გაეცნენ თარგმანს და შეადარეს იგი ორიგინალს.

თარგმნილი მხატვრული ნაწარმოების ყოველი შეფასება, როგორც სწორად შენიშნა პროფ. ს. **დანელიამ,** ორი ასპექტისგან შედგება: 1) რამდენად ზუსტად არის თარგმნილი ნაწარმოები? 2) რამდენად ნათელია და მსუბუქი ნათარგმნი და 3) რამდენად მხატვრულად არის შესრულებული.

ზემოხსენებულ ამხანაგების აზრით, „ევგენი ონეგინის" ქართული თარგმანი აკმაყოფილებს სამივე ამ პირობას. თარგმანის ტექსტი კვალდაკვალ მისდევს ორიგინალს და ზუსტად იცავს მას თითქმის ყველა ადგილებში, მხოლოდ ორატორები არ დაეთანხმენ მთარგმნელის ტექსტის ზოგიერთ ადგილების გაგებაში. ასეთია მაგალითად ადგილები პოემის პირველი თავის პირველ სტროფიდან და მე-5 სტროფიდან. მაგრამ ასეთი დარღვევა იშვიათ გამონაკლისს წარმოადგენს. რომანი საერთოდ ზუსტად არის გადათარგმნილი, მაგრამ ამ სიზუსტეს არ შეულახავს სიმსუბუქე და სინათლე აზრის გაღმოცემაში. იშვიათია სტროფი, რომელიც მკითხველში ცასუგებრობას იწვევდეს.

დაცულია თუ არა თარგმანში დედნის მხატვრული ხარისხი?

მთარგმნელს უცდია უცვლელად გადმოტანა პუშკინის ყველა მხატვრული ხერხი, მისი სტილის თავისებურება და რამდენადაც ეს ლექსით დაწერილ პოეტურ ნაწარმოების თარგმანში მისაწვდომია, ორატორების დასკვნით გრ. ცეცხლაძეს დასახულ მიზნისათვის მიუღწევია. თარგმანში დაცულია პოემის სტროფული კომპოზიცია, თხრობის ტემპი, რითმების თანამიმდევრობა, ალიტერაციები, ნაირფერ ინტონაცია. განსაკუთრებით მთარგმნელმა ძალიან უსწორედება პუშკინის მხატვრულ სისრულეს. ასეთია ზამთრის აღწერა, ლუსკის ასახვა, ტატიანას სიზმარი, რომელიც დიდი ექსპრესიით არის გადმოცემული

საერთო დასკვნით, „ევგენი ონეგინი"-ს თარგმანი წარმოადგენს დიდ კულტურულ მოღწეულობას და შემსრულებლის უდაოო გამარჯვებას, იგი დიდ სამსახურს გაუწევს ქართველ მკითხველებს, განსაკუთრებით მოსწავლე ახალგაზრდობას, რომელსაც საჭიროა ეძლევა გაეცნოს ა. პუშკინის ამ საუკეთესო ნაწარმოებს.—გასული საუკუნის პირველი ნახევრის რუსეთის სინამდვილის ამ ენციკლოპედიას, როგორც ამ პოემას უწოდებდა რუსეთის დიდი კრიტიკოსი ბ. **ბელინსკი.**

ᲛᲙᲘᲗᲮᲕᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲑᲘ „ᲕᲐᲠᲓᲜᲘᲚᲖᲔ"

საკმაოა წაიკითხოთ **იაკინთე ლისაშვილის** ახალი ნაწარმოები **„ვარდნილი"**-ს პირველივე თავი, რომ აღგეძრათ უნდობლობა იმ ფაქტებისა და ადამიანებისადმი, რომელნიც ასახული არიან რომანში. მკითხველს არ სჯერა მათი სინამდვილე. აქ დაბეჭდილ სხვა არავინ არის, თუ არა ავტორი, რომელიც ისჯება მისი ნაწარმოებისადმი მკითხველის ძალზე სკეპტიკური დამოკიდებულებით იმიტომ, რომ სწორი არ არის მისი შემოქმედებითი მუშაობის მეთოდი. მხატვრული ნაწარმოები, თუ იგი მართლაც მხატვრულია, ემყარება ფაქტიურ მასალას, სინამდვილის ღრმა შესწავლას. ფანტასტიური ამბავის ფესვებიც კი ამ ჩვენ „ცოდვილ" დედამიწის სინამდვილეშია. „ვარდნილი" გამონაკლისს წარმოადგენს. მას ფეხქვეშ მყარი ნიადაგი არა აქვს.

რატომ დაემართა ეს ავტორს?

მას ხომ ალბული აქვს ჩვენი სოციალისტური მშენებლობა არა საერთოდ, არაშედ მისი უაღრესად გარკვეული უბანი — ჩვენი ქვეყნის ელექტროფიკაცია, ელექტრომშენებლობის კონკრეტული ობიექტი. ის გარემობა, რომ ავტორმა მიზნად დაისახა მოეცა ის უბანი, რომელიც ჩვენ თვალწინ განვითარდა, უბანი, რომელსაც მკითხველი საზოგადოებრიობა კარგად იცნობს, ავტორს ავალებდა უფრო მეტი პასუხისმგებლობით მოკიდებოდა საქმეს: **ყოველმხრივ და დაწვრილებით შეესწავლა მასალა** იმ თემის დასამუშავებლად, რომელიც ალებული აქვს ნაწარმოებში.

ახლა კი „ვარდნილის" სახით გვაქვს ნაწარმოები, სადაც მთავარი ობიექტი მეტად კონკრეტულია (გარკვეული ელსადგურის მშენებლობა), ხოლო ნაწარმოებში გამოყენილი გმირები და მოვლენები უაღრესად აბსტრაქტული, განყენებული.

„ვარდნილში" ასახულ მშენებლობის (სადგურის) კონკრეტული ხასიათი მკითხველს საშუალებას აძლევს ძალიან ადვილად შეამოწმოს, რამდენად სწორად ასახავს ამ უბანს, ამ უბანზე დატრიალებულ ამბებს და იქ მომქმედ ადამიანებს. რასაკვირველია, მკითხველი მწერალს ვერ ეტყვის, რომ ყოველივე უცვლელად გადაიტანოს თავის ნაწარმოებში. მკითხველი ვერ წაართმევს მას ფაქტიური მასალის დეფორმაციის უფლებას, რადგან ამის გარეშე ძნელია ტიპიური ხასიათების მოცემა ტიპიურ გარემოცვაში. მაგრამ მკითხველს სრული უფლება აქვს მოთხოვოს მხატვრული ნაწარმოების ავტორს — დაიცვას **მსგავსება** იმ ადამიანებთან, რომელიც ნამდვილად მოხდა, ე. ი. მხატვრულად წარმოგვიდგინოს **ის, რაც შეეძლება არ მომხდარა, მაგრამ რაც შეიძლებოდა მომხდარიყო.** მაგრამ ავტორი ამ პირობას ვერ იცავს, რადგან იგი არ იცნობს ჩვენი ქვეყნის ელექტრომშენებლობის **ფაქტიურ** მასალას და ამ უცოდინარობას

იგი ამეღავნებს თავის წაწარმოების პირველ გვერდებიდანვე.

იაკ. ლისაშვილი პირველ თავს იწყებს: საქ. სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს სხდომის აღწერით, იმ დაწესებულებით, რომლის ხელმძღვანელებსა და აუზაკებს ჩვენ — მკითხველები კარგად ვიცნობთ, რომლის სხდომებს ზოგი ჩვენგანი დასწრებია. განა ოდნავ მაინც ჰგავს ის სხდომა, რომელსაც აგვიწერს ი. ლისაშვილი, იმ საქმიან სხდომებს, რომელნიც ნამდვილად იმართებოდენ ამ დაწესებულებაში, ან ოდნავ მაინც მოგვაგონებენ „ვარდნილი"-ს პერსონაჟები იმ პირებს, რომელნიც ამ სხდომებს ესწრებოდენ და სწყვეტდენ დიდი სამეურნეო პოლიტიკური მნიშვნელობის საკითხებს. აღწერილსა და ნამდვილად არსებულს შორის არ არის არავითარი მსგავსება. რომ გადაფურცლოთ ს. მ. უ. ს. პრეზიდიუმის ოქმები, ვერ იპოვით იმ არასერიოზულ, ზერელე, ფუქსავატური მსჯელობის კვალსაც კი, რომელსაც გადმოგცემს ი. ლისაშვილი, ვერ აღმოაჩენთ ავტორებს იმ ცარიელი პათეტიური ფრაზებისას, რომლებსაც ამბობენ რომანის გმირები.

იაკ. ლისაშვილის რომანში ს. მ. უ. ს. სხდომა იწყება მის მონაწილეთა ერთი მეორის შექებით და ქათინაურებით. თავმჯდომარე ხოტბას ასხამს ახალგაზრდა ინჟინერს ნიაგარელს საუკეთესო პროექტის შედგენისათვის, ესეც დარცხვენით უხდის მადლობას. ამას მოსდევს შეკამათება იმის შესახებ, გაუსწრებს თუ არა სადგურის მშენებლობის ტეძაი ამერიკისას, შემდეგ იწყება კამათი, მოიწვიონ თუ არა კონსულტანტებად ამერიკელები. საალმშენებლო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე ინჟენერი კაკანაძე წინააღმდეგია მოწვევის, თითქოს იმ მოსაზრებით, რომ ამერიკელი სპეციალისტები ვერაფერს ასწავლიან ქართველებს, რომ მათი მოწვევა ქართველი ინჟენერების შეურაცხყოფა იქნება. ავტორის მხატვრული გულუბრყვილობა აქვე ამეღავნებს, რომ ინჟ. კაკანაძის და ს. გალაძის სახით ჩვენ გვყავს მავნებელთა პირველი ბრრთვი.

პირველი კითხვა, რომელიც აღეძვრის მკითხველს ამ სხდომაზე გამართულ აზრთა გაცვლა გამოცვლით, არის: ნუ თუ პოლიტიკურად და მეცნიერულად ასე მოუმზადებელ ხალხს ქონდა მინდობილი ელექტროსადგურის მშენებლობა ჩვენში?

— რასაკვირველია არა, — კატეგორიულად ამბობს მკითხველი და სრულიად არ უჯერებს ავტორს, რომელიც შემდეგ თავებში ცდას არ აკლებს მოგვაცეს მეტი საფუძველი დავასკვნათ, თუ რამდენად უვიცნი, გონებაშეზღუდული და უპკეთ ადამიანები არიან არა მარტო რომანის **უარყოფითი,** არამედ დადებითი პერსონაჟები. განა ჰკვიანი, წინდახედული მავნებელი მიცა უცხოელ სპეციალისტთან ყოველად დაუსაბუთებელი მოთხოვნით — აუცილებლად დაიწუნე უკეე მიღებული და მოწონებული პროექტი იმ მოსაზრებით, რომ მისი მიღება იქნება ქართველი ინჟენერების შეურაცხყოფა. განა ამერიკელის მიერ ამ სასაცილო წინადადების უარყოფის მეორე ხუთშივე თავმოყვარე და ჭკუადამჯდარი ადამიანი ისე ერთბაშად შეცელის თავის შეხედულებას და ისე მოიქცევა, როგორც კაკანაძე და ფახაძე იქცევიან? რასაკვირველია არა.

მაგრამ ავტორმა ეს ყალბი ამბები არ გვაკმარა. იგი აწყობს მავნებელთა თათბირს კაკანაძის ოჯახში და იცით რაზე აქვთ მსჯელობა? იმაზე, თუ როგორ განაბან „სიყვარულის ქსელი" ინჟ. კაკანაძის და კომიტეტის თავმჯდომარის ლეონ ქვაკირელის ცოლს ქეთოს შორის. გაბაან იმ მიზნით ,რომ ამ ქალის დახმარებით ხელში ჩაიგდონ საიდუმლო დოკუმენტები. მავნებლებს ჭკუა და გამჭრიახობა არ ყოფნით, რომ მოიფიქრონ ამაზე უფრო საიმედო საშუალება თავიანი ზრახვების განსახორციელებლად. ასეთსავე სიბეცეს და ბავშვურ გულუბრყვილობას ამჟღავნებენ მავნებლები კულაკურ და ანტისაბჭოთა ელემენტებთან დაკავშირების დროს.

მკითხველი ეცნობა ამ ფაქტებს და არ სჯერა, რომ ეს ჭკუამოკლე ხალხი შესძლებს არა თუ მავნებლობის ორგანიზაციას და მის ბოლომდე მიყვანას, არამედ ამ მიმართულებით გადადგმულ თავის პირველ ნაბიჯების დაფარვას. მაგრამ რომანში ეს ბოროტმოქმედება და დივერსიული აქტები მაინც ხდება და ეს იმიტომ, რომ მავნებლებზე უფრო მეტი გონებრივი ავლადიდების და ჭკუის პატრონი არც ის ხალხია, რომლებიც ავტორს მშენებლობის ენტუზიასტებად გამოჰყავს.

თავიდანვე მავნებელთა მთელი ჯგუფი სრულიად დაუსაბუთებლად ეწინააღმდეგება ელსადგურის პროექტს, მშენებლობის დაწყებიდანვე იგივე ჯგუფი თავის გარშემო თავს უყრის და რაზმავს კულაკურ ელემენტებს, აჭიანურებს საალმშენებლო მასალის მომარაგებას, აწყობს ტერორისტულ აქტს (ქვაკირელზე), აფეთქებს გვირაბს და ამის კვალს ხელმძღვანელობა ვერ პოულობს მანამდე, ვიდრე მავნებელთა ჯგუფი მთელ მშენებლობას კატასტროფის წინაშე არ დააყენებს. მკითხველი ეცნობა ამ ამბებს და განცვიფრებას ეძლევა:, ნუ თუ ჩვენში რომელიმე მშენებლობას ჰყავდა ასეთი უუნარო, ბეცი ხელმძღვანელობა, ნუ თუ მისი ასეთი სიბეცე ვერ შეამჩნია ხელმძღვანელ ორგანიზაციებმა? რომანში რასაკვირველია ეს ორგანოები გამოყვანილია, მაგრამ ესენიც უძლური არიან გააკეთონ რამე, რადგან ავტორს არ სურს გახსნას ეს მავნებლობა, რადგან იცის, რომ პირველი ტერორისტული აქტის აღმოჩენისთანავე მისი შემსრულებელის აღმოჩენისთანავე აღმოჩდებიან მთავარი მავნებელები, რომანის ცენტრალური გმირები და მაშასადამე რომანიც მეშვიდე ან მერვე თავზე უნდა დამთავრდეს. ეს კი **იმას ნიშნავს** რომ ავტორს შეესრულებელი დარჩება ის დაპირება, რომელიც მეორე თავში მკითხველს მისცა ე. ი. ვერ გაბამს „სიყვარულის ქსელს" ინჟ. კაკანაძისა და ქვაკირელის ცოლს შორის. ეს გახურახვა განუხორციელები დარჩება ძაშინაც, თუ იმ რაიონში, სადაც ელსადგურის მშენებლობა მიმდინარეობს, მოხდება მთლიანი კოლექტივიზაცია. მაგრამ ჯერ გამოარკვიოთ რა კავშირი აქვს კოლექტივიზაციას კაკანაძე—ქეთოს სასიყვარულო ამბებთან. სამუშაოთა უფროსი ინჟ. **კაკანაძე** ტერორისტული აქტების, აფეთქების და სხვა დივერსიული ბოროტმოქმედების ორგანიზაციის დროს ეყრდნობა რაიონის ანტისაბჭოთა ელემენტებს კულაკებს, მღვდელ-დიაკვნებს, ვაჭრებს, ბანდიტებს. მთლიანი კოლექტივიზაცია რომ გატარდეს, ყველა ეს ელემენტები გაძევებულნი უნდა იქნას რაიონიდან. ე. ი. კაკანაძეს ხელიდან უნდა გამოეცალოს დასაყრდენი და დარჩეს განმარტოებული. რომ ეს ასე არ მოხდეს, რომ რომანი გაგრძელდეს, ავტორი პარტიულ საბჭოთა აქტივს გლეხობის უმრავლესობის დიდი სურვილის წინააღმდეგ დაადგენიებს:

არ გატარდეს მთლიანი კოლექტივიზაცია ამ მოსაზრებით, თითქოს რომ კოლმეურნეობებში ზუსტად ვერ ამოიცნოს ბარე სამუშაოზე გასასვლელად ვერ მოიცლის და მშენებლობას მუშა ხელი დააკლდება. მკითხველი ქვაკირელის, აღმასკომის თავმჯდომარის—გ. ხეველის და თემკომის მდივნის პირიდან პირველად გაიგებს ალბად, რომ მთლიანი კოლექტივიზაცია სპობს მუშა ხელის გარეთ გასვლის შესაძლებლობას. მანამდე კი ჩვენ ვიცოდით ამს. სტალინის ცნობილ წერილებიდანაც და პრაქტიკიდანაც, რომ კოლექტივიზაცია არა თუ ხელს უშლის, კოლმეურნეობებიდან კოლმეურნე მუშა ხელის გამოსვლას გარე სამუშაოზე წასასვლელად, არამედ პირიქით. შეაქვს რა სოფლის მეურნეობაში შრომის სწორი ორგანიზაცია, მტკიცე დისციპლინა, მუშა ხელის რაციონალური განაწილება, შრომის სოციალისტური მეთოდები, სასოფლო სამეურნეო არტელი ათვისებულნი მუშახელს გარე სამუშაოზე გასასვლელად. ეს პოლიტიკანი იცის არა თუ პარტიულმა, არამედ სოფლის სკოლის მოწაფემაც კი, და რატომ უშვებს ავტორი თავის საყვარელ გმირს ქვაკირელს მაინც ასეთ საჯაყ საქმეს, რატომ გამოჰყავს იგი პოლიტიკურად ასე უვიც, პარტიის სასოფლო პოლიტიკის ასეთ უცოდინარ მუშაკად. განა ამ სმენელ-პლად ღირს ინჟ. კაკანაძისა და ქეთოს რომანი? რასაკვირველია არა. საერთოდ, იყო თუ არა საჭირო სასიყვარულო ინტრიგა ნაწარმოების სიუჟეტის გაშლისათვის? თუ ავტორი მიზნად ისახავდა მოეცა ჩვენი სოციალისტური მშენებლობის სიძნელეები, გამწვავებული კლასობრივი ბრძოლა ინდუსტრიალიურ და საკოლმეურნეო მშენებლობის ფრონტზე, ამ მიზნისათვის ეს ინტრიგა საჭირო არ იყო, რადგან ის ვერ ასრულებს იმ ფუნქციას, რომელიც მეორე თავში მოცემულ დაპირების თანახმად უნდა შეესრულებია.

მართლაც, როგორც ვიცით ინჟ. კაკანაძეს ქეთოს სიყვარული სჭირდებოდა იმისათვის, რომ მისი დახმარებით ხელში ჩაეგდო სკკ. ის საიდუმლო დოკუმენტები. ამ საქმისათვის

პოეტური ბანდის—
თაღლითების. წამგლეჯთა ზევით,
როგორც პარტბილეთს ბოლშევიკურს
ისე აღვმართავ—
ჩემი პარტიულ წიგნების წყებას!

და ამავე დროს მასში ჩარჩენილ წინააღმდეგობათა გამო იგი უშვებს უდიდეს და გამოუსყიდველ შეცდომას—თვითმკვლელობას.

„საკეთებელი მეტად ბევრია.
მხოლოდ მოასწარ.
ცხოვრება უნდა
გადავაკეთოთ.
და მხოლოდ შემდეგ
ვადიდოთ იგი.
ეს დრო მძიმეა
კალმოსნობისთვის:
მაგრამ, მითხარით თქვენ
კუტებო და მახინჯებო
სად,
და ან, როდის
აურჩევია დიდ ადამიანს,
გზა—
გატკეპნილი, უადვილესი!"

იგი ამ გაუტკეპნავ გზაზე მიდიოდა, არ უშინდებოდა სიძნელეებს, არ იხრიდა ქედს არაფრის წინაშე. მღეროდა მთელი თავდავიწყებით და გატაცებით.

— წინ!

ტრაქტორები უღრანებს დახნავს
და კომუნისთვის თავი! გადასდეთ
რევოლუციონერს სჭირდება ახლა
იბრძოლოს ქარხნის ბარიკადებზე.
კომუნის კერა ალარ დააქროთ
ლოზუნგი მუშის რიგებს ახარეთ:
„დამკვრელ ბრიგადას მოყვეს საამო
მჭრა
საამქროს კიდეე მთელი ქარხანა".

„წინ" აი—ყოველი მისი ლექსის სტრიქონი. მაიაკოვსკის ასე გატაცებით არ უმღერია მარტო დამკვრელ ბრიგადებზე. იგი უმღეროდა საბჭოთა ქვეყანას, მის ადამიანებს, საბჭოთა პასპორტს, მთელი სიყვარულით, მთელი ხმით და ძალით. განა უდიდესი სიყვარული არაა, როცა მაიაკოვსი საბჭოთა პასპორტის შესახებ სწერს:

„მე შევაჩვენებ
ყოველ დოკუმენტს,
გზას დაულოკავ ჯანდაბისაკენ.
მაგრამ ეს ერთი...
ამომაქვს იგი
ფართე შარვლიდან

ვით დუბლიკატი
ძვირფასი ტვირთის.
მაშ წაიკითხეთ,

40 წელი ეგნატე ნინოშვილის გარდაცვალებიდან

ე. ნინოშვილის გარდაცვალებიდან 40 წლის თავის აღსანიშნავად განსახკომი ადგენს:

1. გამოიყოს კომისია შემადგენლობით: **მ. ტოროშელიძე,** (თავმჯდომარე), **შ. გეგენავა, ახმეტელი, თოთბერიძე; ანთაძე, პაპავა, ს. ეული, არაყიშვილი, გუდიაშვილი,** და **ბ. ყლენტი,** რომელსაც დაევალოს ე. ნინოშვილის გარდაცვალებიდან ორმოცი წლის აღსანიშნავად სათანადო ღონისძიებათა დასახვა და მისი ცხოვრებაში გატარება.

2. დაევალოს მუშათა კლუბებს ჩაატარონ მოხსენებები ე. ნინოშვილის შემოქმედების შესახებ და მოაწყონ მხატვრული საღამოები ე. ნინოშვილის ნაწარმოებთა გამოყენებით.

3. დაევალოს სახკინმრეწვს კომისიასთან შეთანხმებულ ეადებში გაუშვას კინო-თეატრებში ფილმები ე. ნინოშვილის მოთხრობების მიხედვით.

4. 12 მაისს სახელმწიფო ოპერის თეატრში მოეწყოს ე. ნინოშვილის ხსოვნის აღსანიშნავი საღამო, დაიდგას „ნინოშვილის გურია", რომლის მთელი შემოსავალი შრომარდეს სოფ. ნიგვზიანში ე. ნინოშვილის საველობის სახლის აშენებას. საღამოს გახსნა და შესავალი სიტყვა დაეკალოს ამხ. **მ. ტოროშელიძეს.**

5. დაევალოს მწერალთა კავშირს უზრუნველყოს ნინოშვილის გარდაცვალების 40-წლის თავის აღსანიშნავად მოწყობილი საღამოები სათანადო მომზსენებლებით.

6. დაევალოს სახელგამს ე. ნინოშვილის გარდაცვალების 40-წლის თავის აღნიშნვნის ღღისათვის გამოუშვას ე. ნინოშვილის ბიოგრაფიის მასიური გამოცემა.

7. დაევალოს სახელმწიფო უნივერსიტეტს და ენისა და ლიტერატურის ინსტიტუტს ჩაატაროს მოხსენებები: ნინოშვილის შემოქმედების შესახებ.

გან. სახ. კომისარის მოადგილე:
ერ. ბორდელაძე.

სამზადისი სამხედრო ლიტკომისიების საკავშირო თათბირისათვის

მიმდინარე წლის მაისში მოსკოვში მოწვეულია სამხედრო ლიტ-კომისიების საკავშირო თათბირი, ამ თათბირის მოსამზადებელი მუშაობის ჩასატარებლად საკავშირო ორგ-კომიტეტმა ტფილისში მოავლინა პოეტები ამხ. **მ. იურინი** და **მ. გოლოდნი,** რომლებმაც საქართველოში დაყვეს შვიდ აპრილამდე. ბრიგადა გაეცნო საქ. სამხედრო ლიტკომისიის მუშაობას, მის შესახებ და ვრცელი მოხსენება გაუკეთა საქ. საბჭოთა მწერლების პრეზიდიუმს. ბრიგადა ესაუბრა აგრეთვე მეორე დივიზიის თავმჯდომარეს ამხ. **პ. მიროტაძეს** დივიზიის ნაწილებში ლიტ მუშაობის მდგომარეობის შესახებ. 28 მარტს ბრიგადა ამხ. **კ. ბობოხიძის** და **გ. ქუჩიშვილთან** ერთად გაეგზავნა ქუთაისს პირველ დივიზიაში მუშაობის გამოსარკვევად. ბრიგადამ შემდეგი დასკვნა გამოიტანა: არმიის ნაწილებში ლიტ-მუშაობა ამ ბოლო დროს ვერ დგას სათანადო სიმაღლეზე, გამონაკლისს წარმოადგენენ მხოლოდ მეორე არტ. ლეგიონის და მესამე ლეგიონის ლიტ. წრეები, რომლებიც დამაკმაყოფილებლად მუშაობენ.

მწერალთა კავშირში

მწერალთა კავშირის სტრუქტურის რეორგანიზაცია.

მწერალთა კავშირის მუშაობის გაცხოველებისათვის, მის საქმიანობაში ფუნქციონალობის აღმოფხვრისა და მეტი კონკრეტული ოპერატიულობის მიზნით მწერალთა **კავშირის** პრეზიდიუმმა დაადგინა შესცვალოს კავშირის აპარატის სტრუქტურა. დადგენილების თანახმად უკვე ძოძდა რეორგანიზაცია. სამდივნო გაუქმდა. მწერალთა კავშირის თავმჯდომარეა ამხ. **მ. ტოროშელიძე,** პასუხისმგებელი მდივანი ამხ. **დ. დემეტრაძე,** პ.-მგ. მდივნის მოადგილე ამხ. **ნ. მიწიშვილი.** მოეწყო შემდეგი სექტორები: 1) შემოქმედებითი დისკუსიების და მასიური მუშაობის სექტორი (გამგე ამხ. **პ. ყლენტი**), 2) ახალ კადრებთან მუშაობის სექტორი სალიტერატურო-საკონსულტაციო კაბინეტით (გამგე ამხ. **პ. ჩხეიკვაძე**), კონსულტანტები: პროზაში—ამხ. **ლ. ქორაჩელი,** პოეზიაში—ამხ. **ირ. აბაშიძე,** დრამატურგიაში—ამხ. **შ. დადიანი**); 3) ლიტფონდისა და საგამომცემლო მუშაობის სექტორი (გამგე ამხ. **ნ. მიწიშვილი**); 4) ეროვნულ უმცირესობათა ლიტერატურის სექციები (სომხური სექცია—გამგე ამხ. **ატრანი,** თურქული სექცია — გამგე ამხ. **კასუმოვი** და რუსული სექცია—ამხ. **ელსნერი**).

ამავე სექციების გამგეები იქნებიან ლიტკონსულტანტებიც. 5) საბავშო ლიტერატურის სექცია, 6) დრამატურგთა ავტონომიური სექცია (თავმჯდომარე ამხ. **პ. სამსონიძე**), 7) სამხედრო თავდაცვითი ლიტ. კომისია (ამხ. **კ. ბობოხიძე**), 8) მთარგმნელთა სექცია (თავმჯდომარე ამხ. **ვ. გაფრინდაშვილი.**

ფესდება და მწერლების რეგისტრაცია.

მწერალთა კავშირის პრეზიდიუმმა მიიღო საკავშირო ორგკომიტეტიდან, მწერალთა კავშირის დროებითი წესდება, რომლის მიხედვით ა-წ. 15—20 აპრილამდე წარმოებს მწერლების აღრიცხვა. ვინც ამ ვადამდე არ შემოიტანს განცხადებას, მექანიკურად დარჩება კავშირის გარეშე. გამოყოფილია კომისია შემდეგი ამხანაგების შემადგენლობით: **ს. ეული** (თავმჯდომარე), **ლ. ქიაჩელი, მ. ჯავახიშვილი, შ. რადიანი** და **ს. შანშიაშვილი.**

მეოთხე ხუთწლედის სესხი

საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირის პრეზიდიუმი მწერალთა აქტივთან ერთად მხურვალედ ესალმება მეოთხე ხუთწლედის სესხის გამოშვებას და ადგენს, მწერლებმა აქტიური მონაწილეობა მიიღონ მის გავრცელებაში

პატარა ფელეტონი

ბრძანება ნომერი ხუთი

მწერლებო, ახალი ამბავი!

თურმე, სახელგამის წიგნში წარმოშობილა ახალი არსება „საქწიგნის" სახელწოდებით.

თურმე ამ საქწიგნმა წიგნები უნდა გაავრცელოს.

როგორც შეეფერება თავმოყვარე ორგანიზაციას, საქწიგნს უკვე თავის საკუთარი პრესა აქვს. ეს გახლავთ ყოველთვიური ბიულეტენი „საბჭოთა წიგნი".

უკვე ვიხილეთ ამ ბიულეტენის პირველი ნომერი.

ნება მიბოძეთ გაგაცნოთ და ამ გაცნობით შევიყვანოთ იგი ჩვენი პრესის ოჯახში სათანადო ღირსეული ადგილის დასაკავებლად.

ჟურნალი ფრიად სერიოზული სახისაა. ტირაჟი ათას ხუთასი, ხელის მოწერის პირობებიც არის, რედაქციის მისამართიც.

ჟურნალში მოთავსებულია ოფიციალური განყოფილება, რომელიც შედგება ერთი ბრძანების № 5 და ორ ცირკულიარისაგან.

ამ ფრიად მნიშვნელოვან დოკუმენტებს, მიმართულს სახელგამის ძირეულ ორგანიზაციებისადმი ხელს აწერენ:

პირველს — საქწიგნის გამგე,

მეორეს—სახელგამის სავაჭრო სამმართველოს გამგე.

მესამეს — სახელგამის გამგის მოადგილე.

სამივე თანამდებობის შემსრულებელი თურმე გ. ლორთქიფანიძე ყოფილა, რაც შავი, გარკვეული ასოებით ყველგან არის აღბეჭდილი თანამდებობის დასახელების შემდეგ.

ამერიდან გვეცოდინება, რომ გ. ლორთქიფანიძე მართალია ერთგარსებაა, მაგრამ „ღმერთივით" სამი სახე აქვს.

ბრძანების შინაარსი გვაინტერესებს.

ბრძანება და ცირკულიარები მიმართულია „უბრალო მომაკვდავებისადმი", რომელთაც განყოფილებათა და მაღაზიების გამგეები ეწოდებათ.

ბრძანება და ცირკულიარები არ არის მოკლებული საქმიან ტონს.

ბრძანება ნომერი ხუთი, ოლიმპიური სიმშვიდით და თავდაჭერით ასე მიმართავს „ქვეშევრდომთ":

„ჩემ მოვალეობათა აღსრულების დაწყებისთანავე ჩემი ერთ-ერთი პირველი ბრძანება ეხებოდა ჩვენი განყოფილებების და მაღაზიების გამგეების მიერ ცენტრიდან მიღებულ ბრძანებათა და ცირკულიარების დავთრის შემოღებას და დროდან-დრომდე მათი შემოწმების წარმოებას".

მბრძანებელი შემდეგ მოგვითხრობს, რომ ეს მისი ერთ-ერთი ფრიად მნიშვნელოვანი ბრძანება ჯეროვანად ვერ შესრულებულაო და ამიტომ

„ამჟამად ჩვენ იძულებულნი ვართ ეს ბრძანება გავიმეოროთ, მით უმეტეს, რომ სავაჭრო სამმართველოს შექმნით და ჩვენი ბიულეტენის გამოცემის დაწყებით, უპირველეს ყოვლისა აუცილებელია წარსულ ნაკლოვანებათა გამოსწორება, მეორეს მხრივ კი აცილებულ უნდა იქნეს თავის მართლება იმ მიზეზით, თითქოს „აღნიშნული ბრძანება არ მიუღიათ". რასაც ყოველთვის ფოსტას აბრალებენ".

მაშასადამე, ცირკულიარების დაგზავნა-წაკითხვა ეს უპირველესი საქმეა. აქედან იწყება ყველაფერი. ისტორიული ბრძანება ნომერი ხუთი ცირკულიარების ერთგვარ „კულტს" ქმნის და ვრცელ დავალებებს ვისაც ჯერ არს ამ ცირკულიარების შეგროვების, წაკითხვის და დაცვის საქმეში. დავალება შესდგება ათი მტკიცე და ურყევ მუხლისაგან. მოგვყავს ზოგიერთი მათგანი:

„მაღაზიებისა და საწყობების ყველა გამგეებმა და, იმ შემთხვევაში, თუ ეს კიოსკებსაც ეხებათ, კიოსკის მუშაკებმაც, შემოიღონ ცენტრიდან მიღებულ ბრძანებათა და ცირკულიარების სპეციალური დავთარი, რომელიც აწარმოონ რიგითი ნომერაციის დაცვით, მათი პირადი პასუხისმგებლობით"...

„...ეს დავთარი შენახული უნდა იყოს კლიტით დაკეტილ კარადაში, ან და მაგიდის უჯრაში"...

„...საქონელთა ჯგუფის გამგეებმა, საწყობების და აგრეთვე ბუხჰალტერიის გამგეებმა ადგილებზე ხელმოუწერელი ცირკულიარები და ბრძანებები არ დაუშვან, მათ ყოველთვის ორი ხელმოწერა უნდა ჰქონდეთ: ან ჩემი, ანდა ჩემი მოადგილისა. (საინტერესო არითმეტიკული ამოცანა — ერთი ნიშნავს ორს გ.). ცირკულიარები, რომელთაც აღნიშნული ხელმოწერები არა აქვთ, შესრულებას არ დაექვემდებარებიან"...

„...ინსტრუქტორებმა გამოკვლევათა წარმოების დროს, შეამოწმონ ბრძანებათა და ცირკულიარების დავთრების წესრიგში ყოფნა და ყველა ნაკლოვანებათა შესახებ აღნიშნოს თავიანთ მოხსენებაში"...

„... გამგის სამსახურიდან წასვლის შემთხვევაში დავთარი მის შემცვლელს უნდა გადაეცეს და საქმის გადაცემის დროს სათანადო აქტის შედგენისას მასში აგრეთვე აუცილებლად შეტანილი უნდა იქნეს აღნიშნულ დავთრის გადაცემაც, რომ ახალმა გამგემ შესძლოს მისი გაცნობა".

„იმ შემთხვევაში, თუ რაიმეს მიზეზის გამო ზემოხსენებული მუხლი არ შესრულდება, ახალ გამგეს ბრძანებათა და ცირკულიარების კომპლექტი მიეცემა".

განა საჭიროა განმარტება?

მკითხველო, ხომ ნათლად დარწმუნდი თუ რა ბიუროკრატიული შმორის სუნი უდის ამ „შემოქმედებითი" დოკუმენტს?

სახელგამში ზოგიერთი თავს ირთობს ცირკულიარების და ბრძანებების წერით. გასაოცარ მზრუნველობას იჩენს მათ დაცვისათვის და ამ დროს კი წიგნის ბეჭდვის და გავრცელების საქმე მამა-პაპური ღერძგაუსაპნავი ურემივით მიჭრიალებს.

ვინ არ იცის თუ რა მრავალი წიგნებია ჩაწოლილი სახელგამის საწყობებში.

ყველა ეს შედეგია უსისტემობის, უყაირათობის, ბიუროკრატიული სიბრმავის და თავის მართლებისათვის ვერავითარი „ობიექტიური" პირობები ვერ უშველის სახელგამის ზოგიერთ მესვეურთ. ამის საუკეთესო მაგალითია ბრძანება ნომერი ხუთი.

გუგული.

პარაღოქსების ქვეყანაში

უახლოვდებით ამერიკას და პირველი, რაც თქვენ ყურადღებას იქცევს, ყველაზე მეტად, ეს არის თავისუფლების ძეგლი.

ძეგლი ინგლისიდან განთავისუფლების ნიშნად უძღვნა ამერიკას საფრანგეთმა.

არ კიცი, შეცდომით თუ განგებ, მაგრამ ეს ძეგლი ისეა დადგმული, რომ ზურგი შეუქცევია ამერიკისათვის.

ვერ კიდევ შთაბეჭდილება ამ ძეგლისაგან არ არის დასრულებული, რომ გემზე ამოდიან კომისრები და იწყებენ ყველა ქვეყნებზე უფრო გადაჭარბებულ ბიუროკრატულ დამოკიდებულებას მგზავრებთან. თუ ფიზა გაქვთ ყველა სხვა ქვეყნებში თავისუფლად შედიხართ. აქ კი ვიზა მხოლოდ ნებართვაა გემზე შესვლის და ამერიკისაკენ გამგზავრებისათვის იმის გამოსარკვევად, გაქვთ თუ არა ვიზა.

ეს ამბავი დაიგვიანა. შაბათი დღე იყო და რადგანაც გემზე ყველა ფორმალობის შესრულება ვერ მოასწრეს, მიმიწვიეს ელის აილანდზე.

ესაა პატარა კუნძულზე თავისუფლების ძეგლის ჩრდილ ქვეშ მოწყობილი სასტუმრო. იგი დაკავშირებულია დაწესებულებებთან, რომელიც არკვევს ვიზებისა და იმიგრაციის საკითხებს. სასტუმროში შაბათობით მუშაობა ადრე თავდება. და აუცილებელი გახდა ორშაბათამდე დარჩენა.

სასტუმრო მეტად ორიგინალურია თავის რეჟიმით. მგზავრები მთელი დღის განმავლობაში ერთ დიდ დარბაზში არიან შეროკილი, საიდანაც გამოსვლის უფლება არავის აქვს.

საღამოს ხუთ საათზე ყველა ერთად გაყავთ სასადილოში. დერეფნის კუთხეებში თქვენ შეამჩევთ ეიოაც ცნობისმოყვარე პირებს, ისინი მგზავრებს ითვლიან.

საღამოს ხუთ საათზე ამ ხალხს მიერეკებიან (უკაცრავად, ეპატიჟებიან) დასაძინებლად. დილის ხუთ საათზე ადვიძებენ და სთხოვენ ზოგჯერ მეტად უხეშად—20 წუთში დატოვონ საწოლი და მზად იყვნენ.

მეორე დღეს, კვირას ბედნიერება მჭონდა მომესმინა სამი წირვა: კათოლიკური, ანგლიკანური, და ბოლოს, ებრაიული. წირვა, ქადაგებაში მღვდელი მოუწოდებს მგზავრებს, რომ ამერიკაში შესვლამდე ისინი უნდა გახდენ ნამდვილი ქრისტიანები. იგი დღის პათოსით ღაღადებდა შემდეგს:

იყო ამერიკელი ჭაბუკი, რომელსაც ყოველდა ზნედაცემული ქალი. ვიღაც ბოროტმომქმედმა მოკლა ქალი, ბრალი კი უდანაშაულოდ ჭაბუკს დასდეს. ჭაბუკმა 25 წელი დაყო ციხეში, იგი გაქრისტიანდა და ტანჯვასა და ვაებას, დიდის სულგრძელობით იტანდა. მღვდელს არ აღმფოთებდა. ჭაბუკის უდანაშაულოდ დასჯა. პირიქით, დიდი კმაყოფილებით აღნიშნავდა მხოლოდ მის გაქრისტიანებას.

ყოველივე ეს ხდება მეტად საინტერესო „სასტუმროში" ელის აილანდზე, თავისუფლების ძეგლის ჩრდილ ქვეშ.

კუნძულიდან პატარა გემით ამერიკის მატერიკზე გავემგზავრე. ვუახლოვდებით ნიუ იორკს. ლამაზი სანახაობა იშლება ჩვენს წინ. ერთი მეორეზე ჩამწკრივებულან დიდი ორმოცი და ორმოცდაათ სართულიანი სახლები. შთაბეჭდილება ისეთია; თითქო ისინი ბუმბერაზი ჯაგშოსანი რაინდებია და იცავდენ ამერიკის მატერიკს.

ეს სახლები ცნობილი ეოლ-სტრიტია.

აქ მოთავსებულია როკფელერების; ზელიგმანების, მორგანების და სხვა ცნობილ მილიონერთა ბანკები. იმათ სარდაფებში თავი მოუყრია ქვეყნიერების სიმდიდრის ერთ მესამედს.

მაგრამ საკმარისია ეოლ-სტრიტიდან აღმოსავლეთისაკენ რამდენიმე ჰაჩის გაღება, რომ მოხვდეთ ისტ-საიდში, პროსტიტუციისა და ხორცმოქმედების ყველაზე უფრო ულარიბეს, უბინძურეს ბუდეში. ასეთი წინააღმდეგობითაა სავსე ამერიკის სინამდვილე.

მეორე დღეს უნდა მენახა დირექტორის მიერ მოწვეული რეპორტიორები. ამ ნოქრების ქვეყანაში დიდი მოწიწებია ებრიან თავს ტიტულების წინ. მე ვიცოდი ეს და რეპორტიორებს ასე მივმართე: — ბატონებო, მოდი ერთხელ ვიყოთ ორიგინალური და დავსწორთო, რომ მე ვარ ბერძენი და არასოდეს სამხატვრო თეატრში არ მიმუშავია. თავზარდაცემულმა დირექტორმა რეპორტიორებს აუხსნა, რომ მისტერ კუშიტას (შემოკლებული ჩემი გვარი) ძლიერ უყვარს ხუთრობა და გთხოვთ ყურადღებას ნუ მიაქცევთ. მე ირონიულ მოგცემთ ცნობებსო. მეორე დღეს გაზეთში ამოვიკითხე, რომ მე შთამთაველობით ვეკუთვნი უძველეს თავადის ოჯახს და თუ ტიტულს არ ვატარებ—ეს მხოლოდ სიამაყის გამო და რომ მე მრავალი წლის განმავლობაში ვმუშაობდი მოსკოვის სამხატვრო თეატრში.

ერთი თვის ჩასული ვიყავი, როცა მოხდა ერთი იმ კრიზისთაგანი, რომლის დროსაც ასე ნათლად და საშინლად აშკარავდება ამერიკის პოლიტიკურ და ეკონომიურ სტრუქტურის ლპობა.

მსოფლიო ომის სისხლიანი ოქროთი გატენილი და შემდეგი სპეკულაციით გაბერილი ამერიკა — კრიზისის დროს თავზარდაცემეი კატასტროფის წინ იდგა.

ამერიკულ სპეკულიაციას კრიზისებამდე ასეთი ხასიათი ჰქონდა.

მე მყავდა ნიუ-იორკში ერთი ნაცნობი, ათი და ხუთმეტ სართულიანი 15 სახლის პატრონი. თქვენ იტყვით, რომ მდიდარი კაცი ყოფილაო. მეც ასე ვფიქრობდი. მაგრამ, როდესაც კრიზისი დადგა და ხუთმეტივე სახლი წაართვეს, მაშინ მიეხვდი, რომ ის არ იყო ნამდვილი მეპატრონე ამ სახლების. ის იყო მათი ერთგვარი მმართველი. სახლებით სპეკულიაციას ეწეოდა ნამდვილად სახლები ბანკის საკუთრება იყო. მას სახლების ღირებულების უმნიშვნელო პროცენტი ჰქონდა გადახდილი, დანარჩენი ბანკების სესხი იყო, რომელშიაც სახლები იყო დაგირავებული. კრიზისამდე სახლებს ფასი ჰქონდა და ისიც ყიდდა ან აქირავებდა მათ და მოგების მეკერე პროცენტი რჩებოდა. მაგრამ კრიზისის დროს, როდესაც ბინებზე მოთხოვნილება დაეცა, ფასებმაც დაიწიეს, მოვიპა აღარ რჩებოდა, ჩემი ნაცნობი გაკოტრდა და სახლებიც ნამდვილმა მეპატრონეებმა — ბანკებმა წაიღეს.

1929 წლიდან 1933 წლამდე (როდესაც მე დავტოვე ამერიკა), კრიზისები ერთმანეთს სდევდა. მთელი ამერიკა გატაცებული იყო საბირჟო თამაშით. ზოგმა სულ მიატოვა სამუშაო თუ სამსახური და აქციების სპეკულიაციით ცხოვრობდა. ზოგიც, თუ კი რამეს გადაარჩენდა, პირველ მოთხოვნილების ხარჯებისაგან, ებმებოდა აქციების თამაშში. მაგრამ კრიზისებმა გაკოტრა ამ საშინელ სპეკულიაციაში ჩაბმული ხალხი.

აი კიდევ ერთი პარადოქსი, რომელსაც ამერიკაში ყოველ ნაბიჯზე წააწყდებით. ერთმა ჩემმა ნაცნობმა მღვდელმა ძლიერ მიამიტად და საიდუმლოდ შამამჩიფლა.— რამდენი ფული წაგო ჩვენმა საყდარმა ამ უკანასკნელი კრიზისის დროს აქციების თამაშშიო...

„წმინდა ეკლესია" სპეკულიაციას ეწეოდა ბირჟაზე.

კრიზისების დროს საშინლად გახშირდა თვითმკვლელობა.

საინტერესოა, რომ ამერიკელი ობივატელების უფრო ფართოები ნაწილი, რომელიც აქციების სპეკულიაციაში უშუალო მონაწილეობას არ იღებდა და მხოლოდ ფულს ინახავდა ბანკებში, მაინც ვერ გადარჩა, რადგანაც ბანკები, მათ გაუგებრად ეწეოდენ მათი ფულებით სპეკულიაციას. და ბანკების გაკოტრებასთან ერთად, კოტრდებოდა „პატიოსანი კლიენტებიც".

ფული, რომელიც კრიზისამდე ფართო ტრიალში და წარმოებასა და აღებმიცემობაში იყო დაბანდებული, კრიზისის შემდეგ დაუბრუნდა ერთ მუჭა კაპიტალისტებს და მილიონიანი მასები კი უმწეო და უნუგეშო მდგომარეობაში დარჩა.

ამერიკის 117 მილიონიან ხალხში არის დაახლოებით ას ოთხმოცი კაცი რომელთა წლიური შემოსავალი ერთ ან უფრო მეტ მილიონ დოლარს უდრის.

საშინელი წინააღმდეგობებით არის სავსე ამერიკა.

ოქერის ახლოს ქალაქის ცენტრში მოფრიალებენ ყველაზე უფრო ძვირფასი ავტომობილები, გადმოდიან ქალები, რომელთა საშაყული და ბეწვეული დაახლოებით ნახევარი მილიონის ღირებულებისაა თვითეულზე. ამ დროს იქვე ამ ხალხის მიერ გადმოგდებული გროშებით უზარმაზარ რიგში ჩამწკრივებულ უმუშეურებს ურიგებენ ერთ ბუტერბროდს და ერთ პატარა ჭიქა რძეს.

ამერიკაში არსებობს შრომის ფედერაცია, რომელიც ყველა ტაფიცებში მუშების ინტერესებს ქრთამში ყიდის. პოლიცია ყოველთვის დიდის თავგამოდებით ეხმარება ფედერაციას კომუნისტური ახალგაზრდობის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

„შრომის" თუ მეკრთამეთა ფედერაციის წყალობით ჩვიდმეტი წელიწადია ციხეში იტანჯება მუშების ინტერესებისათვის მედგარი და გულწრფელი მებრძოლი მუნე.

ავიღოთ, თუ გნებავთ, ეგრედწოდებული „შმოალი კანონი" (ჰროპიბიშენ); რომლითაც აკრძალული იყო მაგარი სასმელების ხმარება. ამ კანონის ინიციატორები ამერიკელი მლოცველები იყვნენ, მაგრამ კანონის გაყვანას მხარი დაუჭირეს ყველა ჯუტრის ბნელმა ელემენტებმა. ისინი, მიხვდენ, რომ კანონის ძალაში შესვლის შემდეგ ფასი სარგებლობას ნახავდენ სასმელების კონტრაბანდაში. მართლაც ვერსად ვერ ნახავთ იმდენ მთვრალსა და ალკოჰოლისტს, რამდენსაც ამ „შმოალ ამერიკაში".

„სურამის ციხე" მოზარდ მაყურებელთა თეატრში

დანიელ ჭონქაძის მეტად პოპულარულ კლასიკურ ნაწარმოების ინსცენირების ავტორი **ს. მთვარაძე** საკმაოდ რთულ ამოცანის წინაშე იდგა: მას სწორად უნდა გაეგო და გაეხსნა დ. ჭონქაძის დაუმთავრებელი აზრების და ზოგჯერ შენილბულ სახეების ბუნება გაეწმინდა ნაწარმოები ცენზურის ნამატისაგან და გამომჟღავნებია ის ძირითადი სოციალური მოტივები, რომელთა გარშემო ვითარდება მოქმედება მოთხრობაში.. დრამატურგმა ძირითადათ წარმატებით გადაჭრა ეს ამოცანა. იგი არ დაკმაყოფილდა დ. ჭონქაძის ტექსტით, შეავსო და განავითარა მოთხრობის პერსონაჟების მოქმედების სოციალური მოტივაცია, შესძლო გამოენახა მომქმედ პირთა სწორი განაწილება, გაერღვია სურამის ციხის ლეგენდის ფარგლები და გამომჟღავნებია მისი კლასობრივი ბუნება. პიესაში სახეების მდიდარი გალერეიაა. კარგად არის ნაჩვენები სავაჭრო კაპიტალის ჩასახვა ოსმან-აღას და დურმიშხანის სახით და სამღვდელოების აქტიური როლი გლეხობის დაბეჩავებაში. პიესა გაშლილია კლასიკური ტრაგედიის ხაზებში და შეიცავს მთელ რიგ ოსტატურად დამუშავებულ სცენებს. პიესის ნაკლს უნდა მიეკუთვნოს მეტისმეტი გადატვირთვა ვითომდა ფსიქოლოგიური მომენტებით, რომლებიც ზოგჯერ ფიზიოლოგიამდეა დაყვანილი და საბაბს იძლევიან ვიფიქროთ, რომ სპექტაკლი მძიმე შთაბეჭდილებას მოახდენს მოზარდ მაყურებელზე.

რეჟ. **ა. თაყაიშვილმა** და **ბ. გამრეკელმა** მიზნად დაისახეს ეჩვენებიათ ფეოდალური ეპოქის საშინელება. ამასთანავე ისინი გამოდიოდენ იმ დებულებიდან, რომ „სურამის ციხეში" აღებულია პერიოდი, როდესაც გლეხებში იღვიძებდა შეგნება, რომ განთავისუფლებისათვის აუცილებელია ბრძოლა, მაგრამ მათ ჯერ კიდევ ვერ გამოუნახავთ ამისათვის შესაფერისი იარაღი . ამავე დროს მემამულეებიც გრძნობენ, რომ ნიადაგი მათ ქვეშ ირყევა და ისინი კიდევ უფრო სასტიკად ესხმიან თავს ყმებს. ახლად ჩასახული მესამე კლასი—სავაჭრო ბურჟუაზია—ჯერ კიდევ არ გამაგრებულა. პიესაში ყველაფერი მერყეევა. ამ რყევამ თავისი გამოხატულება ჰპოვა სპექტაკლის მხატვრულ გაფორმებაშიც. (მხატვარი **პ. ოცხელი**). დეკორატიული აღნაგობა მოცემულია ნახევარსფეროს სახით: სადაც არ უნდა დადგა ფეხი—ყველგან ნახევარწრეა, არ არის მტკიცე, სწორი ადგილი. ამავე დროს ნახევარსფერო ფრიად მოსახერხებელია დეკორაციების და მომქმედი პირთა გასანაწილებლად. დადგმის ამოცანა — გამომჟღავნება იმ ფსიქოლოგიური პროცესების, რომლებიც ხდებოდა ადამიანთა შეგნებაში ბატონყმობის ზეგავლენით—მიღწეულია მთლიანად. სპექტაკლი გამოვიდა ძლიერი, ემოციონალურად დატვირთული, ის რაზმავს მაყურებელს წყეული წარსულის ნაშთების წინააღმდეგ საბრძოლველად. „სურამის ციხე" სცილდება მოზარდ მაყურებელთა თეატრის დადგმების ჩვეულებრივ დონეს. ამ სპექტაკლით ტფილისის მოზარდ მაყურებელთა თეატრმა „დიდი თეატრის" გამოცდა დაიჭირა და გვიჩვენა, თუ რა შესაძლებლობის შემცველია ის რეჟისორული და აქტიორული ოსტატობის მხრივ.

აქტიორული შემოქმედება „სურამის ციხეში" მაღალ დონეზე დგას. აქ პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს აქტიორების მოფიქრებული მუშაობა სიტყვაზე, რასაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მოზარდ მაყურებელთა თეატრის პირობებში. პიესაში მთავარი როლები ეკუთვნის მესამე წოდების წარმომადგენლებს—ოსმან-აღას და დურმიშხანს. ოსმან-აღას დიდის წარმატებით თამაშობს მსახიობი **ბ. გამრეკელი.** თეატრის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ ეს სახე, რომელიც მოკლებული არ არის მოთხრობაში ერთგვარ ნაციონალისტურ იერს, მსახიობის ტრაქტოვკაში გაწმენდილია ამ ზედმეტი ბარგისაგან. **აბაშიძე,** რომელიც თამაშობს დურმიშხანს, ნიჭიერი და თავშეკავებული აქტიორია. ის ხაზს უსვამს თავის გმირში სიფრთხილეს, გონიერებას, შორსმჭვრეტელობას.

ვარდოს როლი არ არის მთლიანად დაძლეული მსახიობ **ლვინიაშვილის** შესრულებაში. ის კარგია პიესის პირველ ნახევარში, როდესაც თამაშობს შეყვარებულ ახალგაზრდა გლეხის ქალს, რომელიც დურმიშხანის განთავისუფლების გულისათვის მზადაა ყოველგვარ ეშმაკობისათვის. მაგრამ როდესაც მას მოატყუებს დურმიშხანი, ის გარდაიქმნება, და ბოროტი სულისკვეთების მატარებელი ხდება, აქ მსახიობს აღარ ყოფნის საღებავები ვარდოს სულიერი დრამის გადმოსაცემად. კარგია **ლივარდი** მაროს როლში. დედის ტრაგედია, რომლის ერთად-ერთ ვაჟს ცოცხლად ჩამარხავენ ციხის კედელში, ძლიერად აქვს გადმოცემული მსახიობს.

აღსანიშნავია მსახ. **თვალიაშვილის, ჭელიძის, გვარაძის** და სხვ. მოფიქრებული და როლის დამახასიათებელი შესრულება.

„სურამის ციხე" მოზარდ მაყურებელთა თეატრის პირველი ძლიერი სპექტაკლია „დიდ თემზე". იგი კიდევ ერთი გამარჯვებაა კლასიკოსების კრიტიკულად ათვისების ფრონტზე.

შალვა გუაჩიძე.

ს. ი. ახვლედიანის გარდაცვალება

ტფილისში უეცრად გარდაიცვალა ვაზისაგან ქაღალდის წარმოების ინიციატორი და ქაღალდის ქარხნის მშენებელი **სოლომონ იასონისძე ახვლედიანი.**

1910 წ. საფრანგეთიდან დაბრუნების შემდეგ პედაგოგიურ მოღვაწეობასთან ერთად მხურვალე მონაწილეობას იღებდა საზოგადოებრივ მუშაობაში. პირველად სოლომონ ახვლედიანმა შემოიღო მოძრავი კინო! ავტომობილზე დადგმული კინო-მოწყობილობით შემოიარა გურიის დასახლებანი, სადაც კინო-სურათების ჩვენება სწარმოებდა ღია ცის-ქვეშ სათანადო მოხსენებებით და ლიტვასყოფილებით.

ს. ახვლედიანი გაზეთებშიაც სწერდა 1904 წლიდან სხვადასხვა ფსევდონიმით.

ს. ახვლედიანმა პირველმა აღძრა საკითხი ვერის ახალ სასაფლაოზე. საქართველოში ქაღალდის ქარხნის აშენების შესახებ, რომლის განხორციელებაც შესაძლებელი გახდა მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში. წალამისაგან ქაღალდის დამამზადებელი ქარხანა ამჟამად უკვე შეჭდება ნავთლუღში მშენებლობას განსვენებული დღე და ღამე სიკვდილამდე თავს დასტრიალებდა.

წალამისაგან ქაღალდის დამზადება ტყეების დაზოგვასთან ერთად, ყოველწლიურად რამდენიმე მილიონ შემოსავალს მისცემს სახელმწიფოს და მევენახეობის ფართობის გადიდებასაც ხელს შეუწყობს. თვით სიკვდილის წუთებშიაც მისი ერთად-ერთი სანატრელი იყო—მოსწრებოდა ამ ქაღალდის ქარხნის დასრულებას და ამუშავებას.

ს. ახვლედიანი დაიკრძალა აპრილის 18 ახალ სასაფლაოზე. **ი. ა—ლი.**

ქრონიკა

„ლიანა ლორდია".

იბეჭდება და მოკლე ხანში გამოვა საფო. **მგელაძის** რომანი „ლიანა ლორდია", გამოცემა მეორე.

★

შატბრიანი ქართულად. იროდიონ ქავეარაძემ სთარგმნა ფრანგულით ფ. რ. შატბრიანის მოთხრობა „უკანასკნელი აბანსერაჟის თავგადასავალი".

რედკოლეგია: დ. დემეტრაძე (პ.-მგ. რედ.), **გვეტაძე** (პ.-მგ. მდ.), **დუდუჩავა, ს. თალაკვაძე, ნ. მიწიშვილი, ლ. ქიაჩელი, ნ. ზუმბლეთელი, ბ. ყლენტი.**